

Studieordningen er gældende fra 01.08.2023

STUDIEORDNING
FOR
AKADEMIUDDANNELSEN I
ENERGITEKNOLOGI
April 2023

Indhold

1. Indledning.....	5
2. Uddannelsens formål.....	5
3. Uddannelsens varighed	5
4. Uddannelsens titel.....	6
5. Adgangskrav	6
6. Uddannelsens mål for læringsudbytte, struktur og indhold	6
6.1 Uddannelsens fælles mål for læringsudbytte	6
6.2 Uddannelsens struktur og indhold	7
7. Afgangprojektet	9
8. Uddannelsens pædagogiske tilrettelæggelse.....	10
9. Prøver og bedømmelser	11
10. Merit	12
11. Censorkorps.....	13
12. Klager og dispensation	13
13. Overgangsordninger	14
14. Retsgrundlag.....	14
Bilag 1: Obligatoriske moduler	15
Modul A: Energifysik og energisystemer	15
Modul B: Bygningskonstruktioner og energiforbrug i simple bygninger.....	16
Modul C: Indeklima og energiforbrug i komplekse bygninger	18
Modul D: Energieffektiv og bæredygtig projektering.....	20
Bilag 2: Valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område	22
Modul Vf1: Energioptimering af procesanlæg.....	22
Modul Vf2: VE-solcelleanlæg.....	23
Modul Vf3: VE-solvarmeanlæg	23
Modul Vf4: VE-varmepumper.....	25
Modul Vf5: VE-biomassekedler og -ovne	26
Modul Vf6: BedreBolig-rådgiver I	27
Modul Vf7: Energikonsulent I	29
Modul Vf8: Fagrække til delautorisation EL	32
Modul Vf9: Fagrække til delautorisation VVS.....	38
Modul Vf10: Ventilationsteknik – måling og indregulering.....	42
Modul Vf11: Ventilationsteknik Dimensionering	43
Modul Vf12: Drone til inspektion	45

Modul Vf13 Bygningsautomatik systemkendskab.....	47
Modul Vf14 Bygningsautomatik koordination.....	48
Modul Vf15 Bygningsautomatik funktionsafprøvning.....	50
Modul Vf16 Indeklima i større bygninger	52
Modul Vf17 Dynamisk lys	53
Modul Vf18 Projektledelse og teknisk entreprisestyring	54
Modul Vf19 Virksomhedsdrift i installationsbranchen	55
Modul Vf20 Salg og kundeforståelse	57
Modul Vf21 Bæredygtighed og grøn omstilling.....	58
Bilag A: Prøveformer	59

Bilagsoversigt:

Bilag 1: Obligatoriske moduler

Oversigt over og gennemgang af de obligatoriske modulers omfang, forudsætninger, prøveform, censur, indhold og læringsmål.

Bilag 2: Valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område

Oversigt over og gennemgang af de valgfrie modulers omfang, forudsætninger, prøveform, censur, indhold og læringsmål.

Bilag A: Prøveformer

Oversigt over og gennemgang af alle prøveformer, som forefindes på det tekniske område inden for akademiuddannelser.

1. Indledning

Akademiuddannelsen i energiteknologi er en erhvervsrettet videregående uddannelse og hører under fagområdet for service, produktion, it, bygge og anlæg mv.

Uddannelsen udbydes af følgende institutioner:

- Erhvervsakademi Dania	www.eadania.dk
- Erhvervsakademi Kolding	www.iba.dk
- Erhvervsakademi Midtvest	www.eamv.dk
- Erhvervsakademi Sydvest	www.easv.dk
- Københavns Erhvervsakademi	www.kea.dk
- UCL	www.ucl.dk
- UCN	www.ucn.dk

Uddannelsen er kompetencegivende til at læse videre på bachelor- og diplomniveau.

Studieordningen er udarbejdet i fællesskab af de institutioner, som er godkendt til udbud af denne uddannelse. Studieordningen finder anvendelse for alle godkendte udbud af uddannelsen, og ændringer i studieordningen kan kun foretages i et samarbejde mellem de udbydende institutioner.

Studieordningen har virkning fra den 1. august 2020.

Uddannelsen udbydes i overensstemmelse med det retsgrundlag, som præsenteres under punkt 14. Retsgrundlag.

2. Uddannelsens formål

Formålet med uddannelsen er at kvalificere den studerende til selvstændigt at rådgive om energieffektivisering, at kunne udvikle egen praksis og i den forbindelse at varetage opgaver på tværs af bygningskonstruktions- og installationsområderne og med inddragelse af nye og vedvarende energiformer. Dermed vil uddannelsen være bindeled mellem mange fagområder.

Den energiteknologiuddannede står med fokus på bl.a. byggeteknik, klimaskærm og vedvarende energikilder i spidsen for energieffektiv renovering og installation i bygninger og anlæg. Dette enten som selvstændig, som ansat i en installationsvirksomhed, som ansat hos rådgiver, i produktionsvirksomhed eller hos leverandører/underleverandører af sådanne energisystemer.

Formålet ligger inden for fagområdets formål, som fastsat i bekendtgørelsen om akademiuddannelser, BEK nr 985 af 28/06/2018.

3. Uddannelsens varighed

Uddannelsen er normeret til 1 studenterårsværk. 1 studenterårsværk er en heltidsstuderendes arbejde i 1 år og svarer til 60 ECTS-point. Uddannelsen tilrettelægges som hel- eller deltidsundervisning inden

for en tidsramme på 3 år, og skal være afsluttet senest 6 år efter, at den er påbegyndt. Institutionen kan i særlige tilfælde dispensere herfra.

Hvad er ECTS-point? ECTS-point (European Credit Transfer System) er en talmæssig angivelse for den totale arbejdsbelastning, som gennemførelsen af en uddannelse eller et modul er normeret til. I studenterårsværket er indregnet arbejdsbelastningen ved alle former for uddannelsesaktiviteter, der knytter sig til uddannelsen eller modulet, herunder skemalagt undervisning, selvstudie, projektarbejde, udarbejdelse af skriftlige opgaver, øvelser og cases samt prøver og andre bedømmelser.

4. Uddannelsens titel

Uddannelsen giver den uddannede ret til at anvende den danske betegnelse: *AU i Energiteknologi*, som på engelsk betegnes: *Academy Profession (AP) Degree in Energy Technology*.

5. Adgangskrav

Optagelse på uddannelsen eller enkelte moduler kræver, at ansøger har gennemført en af følgende:

- relevant erhvervsuddannelse
- relevant grunduddannelse for voksne (GVU)
- gymnasial uddannelse
- relevant uddannelse på mindst samme niveau som punkterne ovenfor.

Derudover skal ansøger have mindst 2 års relevant erhvervserfaring opnået efter gennemført adgangsgivende uddannelse. Relevant erhvervserfaring opnået sideløbende med en relevant erhvervsuddannelse medregnes ved optagelse på akademiuddannelsen.

Institutionen kan optage ansøgere, der ikke har gennemført en relevant adgangsgivende uddannelse, men som ud fra en individuel realkompetencevurdering skønnes at have de faglige forudsætninger, der kan sidestilles med adgangskravene. Ansøgeren skal kontakte en af de institutioner, der er angivet under punkt 1. Indledning, for at få en realkompetencevurdering.

6. Uddannelsens mål for læringsudbytte, struktur og indhold

6.1 Uddannelsens fælles mål for læringsudbytte

Viden: Den uddannede:

- har udviklingsbaseret viden om og forståelse for centrale teorier, praksis og metoder inden for bygningers konstruktion og tekniske installationer
- har udviklingsbaseret viden om og forståelse for traditionelle og vedvarende energiformer
- har udviklingsbaseret viden om og forståelse for gældende love og regler inden for området for bygningers energiforbrug og miljøforhold.

Færdigheder: Den uddannede kan:

- vurdere løsningsmuligheder på tværs af bygningskonstruktions- og installationsområdet i forhold til økonomi, energiforbrug og miljøbelastning
- vurdere praksisnære problemstillinger samt opstille løsningsforslag i forhold til autorisationsmæssige krav og bestemmelser
- formidle projekters omfang, kvalitet og kompleksitet til samarbejdspartnere
- anvende centrale metoder og redskaber til at foretage energiberegninger på baggrund af projektmateriale
- vurdere praksisnære problemstillinger og opstille løsningsmuligheder, der tilgodeser økonomi og miljø samt projektere og energioptimere energisystemer.

Kompetencer: Den uddannede kan:

- håndtere rådgivning om praktisk energieffektivisering og energiforsyning i erhvervs- og privatbyggeri
- udvikle egen praksis i relation til tekniske muligheder, samarbejdspartnere, brugere og politiske strategier i en struktureret sammenhæng
- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang
- håndtere udviklingsorienterede problemstillinger vedrørende tekniske, økonomiske og miljømæssige forhold i forbindelse med projektering og dimensionering af energieffektive bygninger
- håndtere dimensionering og idriftsættelse af installationer på grundlæggende niveau.

6.2 Uddannelsens struktur og indhold

Uddannelsen er bygget op af 4 obligatoriske moduler, der er fælles for alle studerende, valgfrie moduler samt et afgangsprøveprojekt.

De obligatoriske moduler omfatter 40 ECTS-point. Den studerende skal herudover som minimum have valgfrie moduler på samlet set 10 ECTS-point. Afgangsprøveprojektet tæller 10 ECTS-point.

Det er muligt for den studerende at søge om delautorisation i enten EL eller VVS, hvis den studerende følger og består fagrækken for den ønskede delautorisation.

Modulernes omfang, indhold, læringsmål og prøveform er specificeret i bilag 1-2. Afgangsprøveprojektet er nærmere specificeret i punkt 7. Afgangsprøveprojektet. Prøveformerne og disses retningslinjer er yderligere specificeret i punkt 9. Prøver og bedømmelser samt i bilag A.

Den studerende kan desuden vælge moduler uden for uddannelsens faglige område, dog højst 15 ECTS-point.

Hvert modul er en afgrænset faglig enhed og kan studeres selvstændigt.

ENERGITEKNOLOGI		ECTS i alt (60)
Modul A: Energiformer og energisystemer (10 ECTS)		Obligatoriske moduler (40 ECTS)
Modul B: Bygningskonstruktioner og energiforbrug i simple bygninger (10 ECTS)		
Modul C: indeklime og energiforbrug i komplekse bygninger (10 ECTS)		
Modul D: Energieffektiv og bæredygtig projektering (10 ECTS)		
Valgfag (10 ECTS)		Valgfrie moduler (10 ECTS)
Afgangsprojekt (10 ECTS)		Afgangsprojekt (10 ECTS)
ENERGITEKNOLOGI	VALGFAG	Omfang i ECTS
Vf1: Energioptimering af procesanlæg		10 ECTS
Vf2: VE-solcelleanlæg		5 ECTS
Vf3: VE-solvarmeanlæg		5 ECTS
Vf4: VE-varmepumper		5 ECTS
Vf5: VE-biomassekedler og -ovne		5 ECTS
Vf6: BedreBolig-rådgiver I		10 ECTS
Vf7: Energikonsulent I		10 ECTS
<u>Vf8: Fagrække til delautorisation EL</u>		35 ECTS
Fag 1: Ob1: Boliginstallationer og Teknisk beregning på kredsløb (10 ECTS)		
Fag 2: Ob2: Bygningsinstallationer og Teknisk dokumentation (10 ECTS)		
Fag 3: Kvalitet, sikkerhed og miljø (5 ECTS)		
Fag 4: Boliginstallation til delautorisation (10 ECTS)		
<u>Vf9: Fagrække til delautorisation VVS</u>		30 ECTS
Fag 1: Grundlæggende VVS-tekniske begreber		
Fag 2: Sanitet		
Fag 3: Varmeinstallation bolig		
Fag 4: Kvalitet, sikkerhed og miljø		
Vf10: Ventilationsteknik – måling og indregulering		5 ECTS
Vf11: Ventilationsteknik - dimensionering		10 ECTS
Vf12: Drone til inspektion		5 ECTS
Vf13: Bygningsautomatik systemkendskab		10 ECTS
Vf14: Bygningsautomatik koordination		10 ECTS
Vf15: Bygningsautomatik funktionsafprøvning		5 ECTS
Vf16: Indeklima i større bygninger		10 ECTS

Vf17: Dynamisk lys	5 ECTS
Vf18: Projektledelse og teknisk entreprisstyring	10 ECTS
Vf19: Virksomhedsdrift i installationsbranchen	10 ECTS
Vf20: Salg og kundeforståelse	10 ECTS
Vf21: Bæredygtighed og Grøn omstilling	5 ECTS

7. Afgangprojektet

Afgangprojektet er den afsluttende prøve på uddannelsen og skal dokumentere, at uddannelsens mål for læringsudbytte er opnået. Derfor skal afgangprojektet afspejle uddannelsens faglige område. Emnet og problemstillingen i afgangprojektet er selvvalgt og skal godkendes af institutionen. Emnet formuleres, så uddannelsens indhold som helhed samt eventuelle valgfag uden for uddannelsens faglige område inddrages. Fokus i projektet er analyse, refleksion, vurdering og håndtering af problemer inden for det valgte faglige område gennem anvendelse af relevante teorier og metoder. Afgangprojektet skal baseres på en faktisk case som den studerende benytter til at yde rådgivning på baggrund af.

Omfang: 10 ECTS-point.

Forudsætning: Modul A, Modul B, Modul C og Modul D skal være gennemført og bestået. Derudover skal min. 10 ECTS valgfag være gennemført og bestået, før afgangprojektet kan afleveres til bedømmelse.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af et langt skriftligt afgangprojekt. Prøveformen er yderligere specificeret under punkt A.18 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Stave- og formuleringskompetencers betydning for bedømmelsen: Stave- og formuleringskompetencer indgår i afgangprojektet. Bedømmelsen er et udtryk for en helhedsvurdering af det faglige indhold samt stave- og formuleringssevnen, dog vægtes det faglige indhold tungest. Hvis projektet er præget af mange væsentlige stave- og formuleringsfejl, som er meningsforstyrrende, kan det medføre et fradrag i karakteren svarende til et trin, eksempelvis fra karakteren 7 til karakteren 4.

Indhold: Emnet formuleres, så uddannelsens indhold som helhed samt eventuelle valgfag uden for uddannelsens faglige område inddrages. Fokuset i projektet er analyse, refleksion, vurdering og håndtering af problemer inden for det valgte faglige område gennem anvendelse af relevante teorier og metoder.

Læringsmål: Læringsmålet er, at den studerende gennem integration af praksiserfaring og udviklingsorientering opnår følgende:

Viden:

Den uddannede kan med udgangspunkt i en selvvalgt case beskrive teorier, begreber og metoder, der dækker bredt inden for hele uddannelsens pensum:

- bygningers klimaskærm
- bygningstekniske installationer
- vedvarende samt nye energiformer
- energiøkonomi og miljø.

Færdigheder: Den uddannede kan:

- analysere bygninger og anlæg med henblik på vurdering af energiforbrug og miljøbelastning
- integrere tværfaglige løsningsmuligheder i forhold til økonomi, energiforbrug og miljøbevidsthed
- formidle og dokumentere miljø- og energiprojekter
- anvende centrale metoder og redskaber til at indsamle og analysere informationer inden for det valgte faglige område med anvendelse af relevant/e metode/r
- anvende centrale metoder og redskaber til at dokumentere og analysere teoretiske og praksisnære problemstillinger, handleløsninger og -muligheder, der er relateret til det valgte faglige område
- formidle faglige såvel som praksisnære problemstillinger og handlemuligheder for relevante samarbejdspartnere og/eller brugere.

Kompetencer: Den studerende kan:

- diskutere, vurdere og rådgive om praktisk miljø- og energieffektivisering samt bæredygtighed i erhvervs- og privatbyggeri
- deltage i udviklingsorienterede og/eller tværfaglige arbejdsopgaver
- varetage afgrænsede rådgivnings- og planlægningsfunktioner i en struktureret sammenhæng i relation til det valgte faglige områdes praksis
- i en struktureret sammenhæng identificere og udvikle egen praksis for fortsat videreuddannelse i forskellige læringsmiljøer
- Præsentere løsninger på en forståelig og motiverende måde med brug af relevante redskaber som præsentation, regneark og lign.

8. Uddannelsens pædagogiske tilrettelæggelse

Uddannelsen vægter samspillet med den studerendes praksiserfaringer, teoriinddragelser og praksisbearbejdning. Dermed gives den studerende mulighed for at udvikle viden, færdigheder og kompetencer i samspillet mellem udviklingsviden, forskningsviden og praksisviden.

Tilrettelæggelsen af studiet og de anvendte pædagogiske metoder skal ses i lyset af uddannelsens formål. Dette kommer til udtryk i forskellige undervisnings- og arbejdsformer, hvor fokus er på aktiv inddragelse af den studerendes erhvervs erfaring og kompetencer. Der arbejdes med fleksible læringsformer, som afspejles i prøver og bedømmelse.

Af læringsformer kan der nævnes:

- selvstændige studieaktiviteter, fx projektarbejde, studieøvelser, arbejde med udvalgte undersøgelsesmetoder og deltagelse i studiegrupper
- vejledning, som tilbydes såvel grupper som individuelt. I forbindelse med opgavearbejdet struktureres vejledningen som en individuel rettet dialog med den studerende
- forskellige arbejdsformer, fx holdundervisning, oplæg, virtuel undervisning, e-læring og casearbejde samt praktiske øvelser.

9. Prøver og bedømmelser

Hvert modul og afgangprojektet afsluttes med en individuel prøve, og bedømmelsen sker efter 7-trins-skalaen. Påbegyndelse af et modul er samtidig en tilmelding til de tilhørende prøver. Den enkelte institution fastsætter en frist for eventuel afmeldelse af prøve. Overskrides fristen for afmelding af prøve, betragtes prøven mht. antallet af prøvoforsøg som påbegyndt.

Prøveform: Prøveformen afhænger af det faglige indhold og er derfor varierende. Hvert moduls prøveform er beskrevet i bilagene 1-2. Prøveformen ved afgangprojektet er beskrevet under punkt 7. Afgangprojektet. Prøveformerne og disses retningslinjer er yderligere specificeret i bilag A. Prøveformer.

Brug af egne og andres arbejder (plagiat): Projekter og øvrigt materiale i forbindelse med prøver skal udarbejdes af den studerende selv.

Forudsætning ved prøver med udgangspunkt i skriftligt grundlag: I de tilfælde, hvor der gennemføres en mundtlig prøve på baggrund af et skriftligt grundlag, er det en forudsætning at den skriftlige del er afleveret inden for den angivne tidsfrist og opfylder de opstillede formkrav. Er det ikke tilfældet, er prøven ikke bestået, og den studerende har brugt en prøvoforsøg.

Anvendelse af hjælpemidler: Alle hjælpemidler, herunder elektroniske, er tilladt under skriftlige prøver, med mindre andet er udtrykkeligt angivet for den enkelte prøve. Uddannelsesinstitutionen kan dog fastsætte begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.

Sproget ved prøverne: Alle prøver foregår på dansk. Norsk og svensk er ligestillet med dansk. Opgaver kan dog i særlige tilfælde, ifølge aftale med uddannelsesinstitution, skrives på et andet fremmedsprog.

Særlige prøvevilkår: For studerende med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse samt til studerende med tilsvarende vanskeligheder kan der aftales særlige prøvevilkår, hvor dette er nødvendigt for at ligestille den studerende med andre studerende i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der med hjælpen ikke sker en ændring af prøvens niveau. Tildeling af særlige prøvevilkår, herunder ekstra tid under prøven, besluttet af uddannelsens leder på baggrund af en konkret vurdering. En ansøgning om særlige prøvevilkår skal være skriftlig og indsendt til uddannelsens leder senest 2 uger inden prøvens afholdelse. Dokumentation på funktionsnedsættelse skal vedlægges ansøgningen. Nærmere oplysninger om indsendelse skal hentes hos den pågældende institution.

Disciplinære foranstaltninger ved forstyrrende adfærd: Hvis en studerende viser forstyrrende adfærd under en prøve, kan institutionen bortvise den studerende fra prøven. I mindre alvorlige tilfælde giver institutionen først en advarsel.

Disciplinære foranstaltninger ved snyd: Hvis en studerende snyder til en prøve, bliver den studerende bortvist fra prøven. Ved snyd under skærpende omstændigheder, kan den studerende bortvises fra uddannelsen i en kortere eller længere periode. Med bortvisning for snyd under skærpende omstændigheder følger en skriftlig advarsel om, at gentagelse kan medføre varig bortvisning fra uddannelsen. Bortvisning fra en prøve pga. snyd betyder, at karakteren bortfalder, samt at den studerende har brugt et prøveforsøg.

Omprøve: Den studerende kan deltage tre gange i samme prøve. Den studerende kan søge om dispensation til yderligere omprøve, hvis usædvanlige forhold gør sig gældende. En bestået prøve kan ikke tages om.

Der findes 3 variationer af omprøver:

1. en omprøve som skyldes, at den studerende skal bruge et nyt prøveforsøg, fordi prøven ikke er bestået, den studerende ikke møder op eller den studerende ikke opfylder aktivitetskravene
2. en omprøve som skyldes, at den studerende i forbindelse med en klage over en prøve eller anke får tilbud om en ny prøve
3. en prøve som skyldes, at institutionen tilbyder en ny prøve på grund af væsentlige fejl og mangler i forbindelse med første prøveforsøg.

I version 2 og 3 bruges der ikke et prøveforsøg ved omprøven.

Sygeprøve: Ved sygdom skal den studerende have dokumentation fra lægen. I det tilfælde vil prøven ikke tælle som et prøveforsøg. En studerende, der har været forhindret i at gennemføre en prøve grundet sygdom eller af anden uforudseelig grund, skal have mulighed for at aflægge prøven snarest muligt.

Institutionen kan for den enkelte studerende dispensere fra de tidspunkter, der er fastsat for at bestå prøven eller prøverne, hvis det er begrundet i barsel eller usædvanlige forhold.

10. Merit

Der kan gives merit for moduler, når den studerende har opnået tilsvarende kvalifikationer ved at bestå uddannelseselementer fra en anden dansk eller udenlandsk videregående uddannelse. Afgørelsen træffes på grundlag af en konkret faglig vurdering af ækvivalensen mellem de berørte uddannelseselementer. Der kan ligeledes gives merit for moduler, hvis det ved en individuel faglig vurdering fastslås, at den studerendes realkompetencer er svarende til de berørte moduler.

Der kan ikke gives merit for afgangsprojektet.

Hvordan kan du få merit: Hvis en studerende ønsker merit, skal den studerende kontakte institutionen, hvor den studerende er indskrevet.

11. Censorkorps

Akademiuddannelsen i energiteknologi er tilknyttet censorkorpset for fagområdet for service, produktion, it, bygge og anlæg m.v.

12. Klager og dispensation

Hvornår skal du klage? Klager over eksamensforløb og karaktergivning skal indsendes senest 14 dage efter, at bedømmelsen er meddelt eller offentliggjort.

Hvordan skal du klage? Du skal – individuelt – indgive en skriftlig og begrundet klage til uddannelsesinstitutionen.

Hvad kan du klage over? Du kan klage over eksaminationsgrundlaget, prøveforløbet eller bedømmelsen.

Hvem behandler klagen? Klager behandles normalt af uddannelsesinstitutionen. Undtaget er dog klager over prøvegrundlaget, hvis prøven er udstedt af Styrelsen for Forskning og Uddannelse. I disse tilfælde videresendes klagen til Styrelsen sammen med uddannelsesinstitutionens udtalelse.

Mulighed for anke af faglige spørgsmål: Hvis du ikke får medhold i en klage vedrørende faglige spørgsmål, kan du indbringe afgørelsen for et ankenævn, der nedsættes af uddannelsesinstitutionen. Anken skal være skriftlig og begrundet. Anken sendes til uddannelsesinstitutionen senest 14 dage efter, at du har fået meddelt afgørelsen.

Hvad er faglige spørgsmål? Er bedømmelsen korrekt ud fra en faglig vurdering af din præstation? Er du eksamineret i det korrekte pensum? Er der dele af opgaven, som eksaminator og censor ikke har bedømt eller forstået? Er der mangler ved forholdene under prøvens afholdelse?

Mulighed for klage over retlige mangler: Du kan klage over retlige mangler ved afgørelser truffet i forbindelse med ombedømmelse af prøven, (dvs. efter ombedømmelse, som er tilbudt af uddannelsesinstitutionen), eller i forbindelse med ankenævnets afgørelse. Klagen indgives til uddannelsesinstitutionen senest 14 dage efter den dag, hvor du har fået meddelt afgørelsen. Uddannelsesinstitutionen træffer herefter en afgørelse.

Hvad er retlige mangler? Retlige mangler kan for eksempel være, hvis der i forbindelse med prøven eller sagsbehandlingen er tale om inhabilitet, at retsreglerne er anvendt forkert eller at der ikke er foretaget parthøring. Ligeledes kan det være, at der ikke er foretaget sagsoplysninger, at der er anvendt forkert procedurer eller at der ikke er givet klagevejledning i forbindelse med afgørelse.

Klager over øvrige retlige mangler i afgørelser truffet af uddannelsesinstitutionen, kan indbringes til Styrelsen for Forskning og Uddannelse. Klage indgives til uddannelsesinstitutionen inden for en frist på 14 dage fra den dag, hvor du har fået meddelt afgørelsen. Klagen adresseres til Styrelsen for Forskning og Uddannelse, men indgives til uddannelsesinstitutionen, som afgiver udtalelse, inden klagen videresendes til Styrelsen.

Dispensation: Institutionen kan dispensere fra de regler i studieordningen, der alene er fastsat af institutionerne, når det er begrundet i særlige forhold.

Klager over øvrige forhold indgives til den udbydende institution.

13. Overgangsordninger

Studerende, der har gennemført Modul A Energiformer inden ikrafttrædelse af denne studieordning, fortsætter på den nye studieordning.

Studerende, der kun har gennemført modul B efter den tidligere studieordning, tager modul C efter den tidligere studieordning, såfremt det er muligt at gennemføre hele uddannelsesforløbet inden for max. 6 år fra den er påbegyndt.

Studerende, der har gennemført modul C efter en tidligere studieordning, kan fortsætte på modul D efter ny studieordning og færdiggøre uddannelsen efter denne studieordning.

14. Retsgrundlag

Studieordningens retsgrundlag udgøres af:

- Bekendtgørelse af lov om videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne for voksne (VFV-loven) LBK nr 1038 af 30/08/2017 Gældende
- Bekendtgørelse af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) mv. (ÅU-loven)
- Bekendtgørelse om individuel kompetencevurdering (realkompetencevurdering) i videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelser i videreuddannelsessystemet for voksne (Realkompetencebekendtgørelsen) BEK nr 8 af 10/01/2008 Gældende
- Bekendtgørelse om akademiuddannelser (Akademibekendtgørelsen) BEK nr 985 af 28/06/2018 Gældende
- Bekendtgørelse om prøver i erhvervsrettede videregående uddannelser (Eksamensbekendtgørelsen) BEK nr 18 af 09/01/2020 Gældende
- Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse ved uddannelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område (Karakterbekendtgørelsen) BEK nr 114 af 03/02/2015 Gældende
- Bekendtgørelse om fleksible forløb inden for videregående uddannelser for voksne BEK nr 1348 af 29/11/2013 Gældende
- Bekendtgørelse om akkreditering af videregående uddannelsesinstitutioner og godkendelse af videregående uddannelser (Akkrediteringsbekendtgørelsen) BEK nr 853 af 12/08/2019 Gældende.

Retsgrundlaget kan læses på www.retsinfo.dk

Bilag 1: Obligatoriske moduler

Modul A: Energifysik og energisystemer

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Intern censur.

Indhold: I dette modul lærer du om grundlaget for uddannelsen: energifysik, energikilder og energilagring, samt metoder til omregning mellem de forskellige former og forskellen mellem deres CO₂-udledning og klimaaftryk. Modulets fokus er på at forstå relevante grundbegreber inden for matematik, fysik, el og vvs med fokus på energieffektivisering og grøn omstilling.

Læringsmål for Modul A: Energifysik og energisystemer

Viden

Den uddannede har viden om:

- teorier og praksis indenfor energiomsætning fra en form til en anden.
- teorier og praksis indenfor traditionelle og nye former for energikilder, energilagre og energibærere.
- relevant termodynamik.
- grundlæggende vvs- og el-teknik.
- relevant matematik og fysik.
- klimaaftryk, og bæredygtighed for de forskellige energiformer.
- de grundlæggende energiforsyningssystemer og deres drivhusgasudledning.

Færdigheder

Den uddannede kan:

- anvende beregningsmetoder i forbindelse med energiomsætning.
- vurdere og udvælge samt argumentere for valget af energibærere, energikilder og energilagre ud fra energimæssige beregninger.
- forklare grundlæggende elementer om bæredygtighed.

Kompetencer

Den uddannede kan:

- indgå i tværfagligt samarbejde om løsninger indenfor energiomsætning og -lagring.
- Opsøge, tilegne sig og anvende ny viden om energiformer og anvendelse af energi, herunder energilagring.

Modul B: Bygningskonstruktioner og energiforbrug i simple bygninger

Omfang: 10 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul A Energifysik og energisystemer

Prøveform

Mulighed for at vælge mellem A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt eller A.3 Mundtlig prøve på baggrund af kort gruppeprojekt. Prøveformerne uddybes i punkt A.2 og A3 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: I dette modul lærer du om boligens klimaskærm, tekniske installationer og dens indeklime med henblik på at udføre kvalificerede energi analyser, undersøge energiadfærd og rådgive en bolig-ejer om rentable energitiltag.

Læringsmål for Modul B: Bygningskonstruktioner og energiforbrug i simple bygninger

Viden

Den uddannede har viden om:

- byggeskik, byggetekniske erfaringer, bygningskonstruktioner.
- klimaskærmens varmetab.
- energibesparende bygningsforbedringer med fokus på indeklime og bæredygtige materialer.
- grundlæggende el- og varmeinstallationer.
- myndighedsbestemmelser, bygningsreglementet, energimærkningsordning for bygninger.
- indhold af tekniske tegninger.
- kortlægning af boligens el- og varmekonsum samt brugernes energiadfærd.
- bæredygtige materialer.

Færdigheder

Den uddannede kan:

- forklare byggeskik, bygningskonstruktioner og beregne klimaskærmens varmetab.
- vurdere og vælge energibesparende bygningsforbedringer med fokus på indeklime og bæredygtige materialer.
- forklare og rådgive om energibesparelser med hensyn til bæredygtighed, indeklime og rentabilitet.
- forklare og vurdere grundlæggende el- og varmeinstallationer.
- anvende myndighedsbestemmelser, bygningsreglementet og energimærkningsordning for bygninger.

- analysere og forklare tekniske tegninger.
- vurdere og tilrettelægge systematisk og struktureret energi analyse af en bygning, herunder energiadfærd i bygningen.
- anvende og vurdere relevante metoder og værktøjer til måling og beregning af energiforbrug.
- vælge egnede, bæredygtige materialer.
- formidle sin viden med egnede værktøjer som regneark, præsentationssoftware og lign. på en motiverende måde.

Kompetencer

Den uddannede kan:

- håndtere udviklingsorienterede situationer vedrørende en-familieboligers energieffektivitet og klimapåvirkning.
- kritisk søge og anvende ny viden om en-familieboligens indeklima og tilhørende installationer med fokus på energirigtige og bæredygtige løsninger.
- indgå i tværfagligt samarbejde om løsninger til en-familieboligers energieffektivitet og klimapåvirkning.

Modul C: Indeklima og energiforbrug i komplekse bygninger

Omfang: 10 ECTS

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul B: Bygningskonstruktioner og energiforbrug i simple bygninger

Prøveform: Mulighed for at vælge mellem A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt eller A.3 Mundtlig prøve på baggrund af kort gruppeprojekt. Prøveformerne uddybes i punkt A.2 og A3 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: I dette modul lærer du at arbejde med større, mere komplekse bygninger med mange brugere og mere omfattende tekniske installationer. Du lærer at gennemføre forbrugsanalyser på baggrund af energiforbrugsdata, analyse af energiadfærd og indeklima, samt vælge og foreslå forbedringer.

Læringsmål for Modul C: Indeklima og energiforbrug i komplekse bygninger

Viden

Den uddannede har viden om:

- energirigtige byggetekniske løsninger i komplekst byggeri under hensyntagen til arkitektur, indeklima, miljø samt økonomi.
- bygningsautomationsopbygning (herunder BMS/CTS), principper og virkemåde for varme- og ventilations- og belysningsanlæg.
- bestemmelser og krav til varme-, ventilations- og belysningsanlæg, samt kortlægning af energiforbrug i varme-, belysnings- og ventilationsanlæg.
- teknisk og adfærdsbetinget analyse af energianlæg i bygninger inkl. energiforbrugsberegninger.
- værktøjer til overvågning, måling, logning og analyse af en bygnings energi- og klimaregnskab.

Færdigheder

Den uddannede kan:

- formidle energirigtige byggetekniske løsninger i komplekst byggeri under hensyntagen til arkitektur, indeklima, miljø samt økonomi.
- måle, analysere og vurdere en bygnings energiforbrug og klimabelastning.
- Vælge og beregne egnede forbedringer til reduktion af en bygnings energiforbrug og klimabelastning.
- måle, analysere og vurdere en bygnings indeklima med fokus på optisk, termisk og atmosfærisk indeklima.
- vælge og beregne egnede forbedringer til en bygnings indeklima med fokus på optisk, termisk og atmosfærisk indeklima.

- måle, analysere og vurdere el-, varme og ventilationsanlæg med hensyn til energiforbrug og indeklima.
- vælge og beregne egnede forbedringer til el-, varme og ventilationsanlæg, med hensyn til energieffektivitet.
- rådgive om energieffektiv drift af bygninger.
- vurdere indstillingerne i et CTS-anlæg ud fra energieffektive hensyn.

Kompetencer

Den uddannede kan:

- håndtere udviklingsorienterede situationer vedrørende komplekse bygningers energieffektivitet og klimapåvirkning.
- kritisk søge og anvende ny viden om komplekse bygningers indeklima og tilhørende installationer med fokus på energieffektive og bæredygtige løsninger.
- indgå i tværfagligt samarbejde om løsninger til komplekse bygningers energieffektivitet og klimapåvirkning

Modul D: Energieffektiv og bæredygtig projektering

Omfang: 10 ECTS

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul C: Indeklima og energiforbrug i komplekse bygninger og energiforbrug i komplekse bygninger

Prøveform: Mulighed for at vælge mellem A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt eller A.3 Mundtlig prøve på baggrund af kort gruppeprojekt. Prøveformerne uddybes i punkt A.2 og A3 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: I dette modul lærer du at projektere, og rådgive om, energibesparende forslag under hensyn til bæredygtighed og økonomi.

Læringsmål for Modul D: Energirigtig projektering med fokus på økonomi og miljø

Viden

Den uddannede har viden om:

- årsager til de globale klimaforandringer.
- investeringsværktøjer, herunder rentebegreber, cost-benefit-analyse, nutidsværdi af fremtidige omkostninger og tilbagebetalingstid.
- totaløkonomi (LCC) og livscyklusvurdering (LCA).
- afgifter og tilskudsmuligheder indenfor energieffektiviseringstiltag.

Færdigheder

Den uddannede kan:

- forklare årsager til de globale klimaforandringer.
- anvende investeringsværktøjer, herunder rentebegreber, cost-benefit-analyse, nutidsværdi af fremtidige omkostninger og tilbagebetalingstid.
- forklare en totaløkonomisk beregning (LCC).
- vurdere bedst egnede løsninger ud fra en livscyklusvurdering (LCA) på grundlæggende niveau.
- rådgive om afgifter og tilskudsmuligheder indenfor energieffektiviseringstiltag.
- vælge og formidle rentable energi- og bæredygtige løsninger i forbindelse med projektering.
- vurdere og diskutere økonomiske og klimamæssige konsekvenser ved energieffektiviseringsprojekter.
- anvende energi analyse og -forbrugsberegninger til projektering af energieffektiviseringer.
- beregne energibesparelser og simple tilbagebetalingstider.

Kompetencer

Den uddannede kan:

- håndtere udviklingsorienterede situationer i forbindelse med bæredygtig projektering.
- kritisk søge og anvende ny viden om økonomi og bæredygtighed.
- indgå i tværfagligt samarbejde om økonomi og bæredygtighed.

Bilag 2: Valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område

Modul Vf1: Energioptimering af procesanlæg

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mulighed for valg mellem A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.6 og A.10 i bilag A: Prøveformer. Den enkelte uddannelsesinstitution foretager valget af prøveformen.

Censur: Intern censur.

Indhold: Den studerende opnår viden om anlæg, dataopsamling og energiteknisk optimering. Gennem redskabsforståelse kan den studerende opsamle, styre og regulere samt overvåge energianlæg samt udarbejde tekniske beregninger.

Viden, den uddannede har en viden om:

- og forståelse for produktionsanlæg og kan identificere samt beskrive disse
- og forståelse for måleudstyr og målemetoder til afdækning af energiforbrug og CO₂-udledning
- og forståelse for analoge og digitale kommunikationsformer
- og forståelse for reguleringsmetoder
- og forståelse for controllere, aktuatorer og transmittere
- centrale love og regler inden for specialet.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende centrale metoder og måleudstyr til afdækning af energiforbrug
- vurdere målingers kvalitet og anvendelighed samt anvende centrale redskaber til at dokumentere dette
- formidle praksisnære problemstillinger i forhold til forbedringsmuligheder samt dokumentere disse.

Kompetencer, den uddannede kan:

- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde omkring kortlægning og optimering af produktionsanlæg
- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde samt diskutere ny viden i relation til energioptimering af produktionsanlæg.

Modul Vf2: VE-solcelleanlæg

Omfang: 5 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul A: Energiformer.

Prøveform: Mulighed for valg mellem A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.6 og A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Montering af solcellesystemer, indregulering af anlæg og slutaftprøvning, aflevering af anlæg til kunde. Modulet kvalificerer til opnåelse af godkendelse som VE-montør eller VE-installatør.

Viden, den uddannede kan beskrive:

- solcelleprodukter, herunder omkostnings- og lønsomhedssammenligninger, miljøaspekter, solcelleanlæggets komponenter, karakteristika samt dimensionering af solcellesystemer
- solcellers brandbeskyttelses- og præcisionssystemer og dimensionering af komponenter hertil
- støtteordninger samt konstruktion, installation og vedligeholdelse af solcelleanlæg.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende europæiske teknologistandarder og mærkningssystemer samt udpege en egnet placering af solcelleanlægget og dets orientering og hældning under hensyntagen til skyggeforhold, solindfald, den bærende konstruktion og anlæggets egnethed i forhold til bygningen eller klimaet
- vurdere praksisnære og teoretiske problemstillinger samt begrunde og vælge relevant værktøj og udstyr under overholdelse af sikkerhedskrav og standarder
- formidle oplysninger om mekanisk konstruktion, komponenternes placering og systemets design og konfiguration til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere installationsmetoder under hensyntagen til tagtyper og det nødvendige reguleringsudstyr
- selvstændigt indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar inden for rammerne af en professionel etik herunder tilpasning af elkonstruktionen
- identificere egne læringsbehov og udvikle egen viden, færdigheder og kompetencer i relation til solceller, herunder fastslå den normale belastningsstrøm, vælge egnede ledningstyper og -dimensioner til hvert enkelt kredsløb, fastsætte den korrekte størrelse og placering af alt tilhørende udstyr og delsystemer.

Modul Vf3: VE-solvarmeanlæg

Omfang: 5 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul A: Energiformer.

Prøveform Mulighed for valg mellem A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.6 og A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Montering af solvarmesystemer, indregulering af anlæg og slutaftprøvning, aflevering af anlæg til kunde. Modulet kvalificerer til opnåelse af godkendelse som VE-montør eller VE-installatør.

Viden, den uddannede kan beskrive:

- gældende relevant lovgivning, herunder byggelovgivning, autorisationslovgivning og planlovgivning
- miljø og sikkerhed, herunder myndighedskrav
- kvalitetssikring i opsætning af solvarmeanlæg
- projektering og dimensionering af solvarmeanlægget
- solvarmeanlæggets funktion
- korrekt indregulering af styrings- og reguleringssystemer.

Færdigheder, den uddannede kan:

- udpege den optimale placering af anlægget under hensyntagen til bygningens konstruktion og placering
- vurdere tagkonstruktionens bæreevne og eventuelt behov for eftervisning af stabilitet og styrke
- beregne energibehov til opvarmning og varmt brugsvand
- beregne omkostninger og udarbejde lønsomhedssammenligninger.

Kompetencer, den uddannede kan:

- selvstændigt yde rådgivning til kunden
- vejlede i etablering af korrekt rørføring gennem klimaskærm og gennem bygning
- vejlede i korrekt tilslutning til bygningens opvarmningsanlæg
- vejlede i korrekt tilslutning til styrings- og reguleringssystem
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

Modul Vf4: VE-varmepumper

Omfang: 5 ECTS.

Prøveform: Mulighed for valg mellem A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.6 og A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Montering af varmepumper og systemer til overfladenær udnyttelse af geotermisk energi, indregulering af anlæg og slutaftprøvning, aflevering af anlæg til kunde. Modulet kvalificerer til opnåelse af godkendelse som VE-montør eller VE-installatør.

Viden, den uddannede kan beskrive:

- varmepumpers grundlæggende fysik og driftsprincipper, herunder varmepumpecyklussens karakteristika og komponenters funktion
- bygningens varmesystem (radiatorer og gulvvarme), herunder drift- og temperaturforhold
- bygningens klimaskærm
- dimensioneringsgrundlaget for jordslanger, herunder kendskab til de geotermiske ressourcer
- miljø, sikkerhed og myndighedskrav, herunder lydkrav og regler om attester, korrekt indregulering af styrings- og reguleringssystem.

Færdigheder, den uddannede kan:

- vælge og dimensionere komponenter til et typisk anlæg
- beregne energibehov til opvarmning og varmt brugsvand
- bestemme komponenter til og størrelse af eventuel buffertank samt kunne dimensionere komponenter til supplerende opvarmningssystemer
- anvende gældende relevant lovgivning, herunder byggelovgivning, autorisationslovgivning, støjlovgivning og jordvarmebekendtgørelsen
- rådgive om oplagte energibesparende foranstaltninger i forbindelse med etablering af varmepumper
- formidle sin viden om området til brugeren.

Kompetencer, den uddannede kan:

- vurdere konsekvenserne af forskellige løsninger med hensyn til miljø, komfort og økonomi
- vurdere de praktiske konsekvenser af forskellige løsningsmetoder
- vurdere nøjagtigheden af forskellige løsningsmetoder
- tilegne sig ny viden inden for området og selvstændigt indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde.

Modul Vf5: VE-biomassekedler og -ovne

Omfang: 5 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Modul C: Energiforbrug og indeklima i komplekse bygninger.

Prøveform: Mulighed for valg mellem A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.6 og A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Montering af kedel eller ovn. Tilslutning til skorsten, varmfordelende anlæg, akkumuleringstank og varmegivere. Tilslutning til styrings- og reguleringssystem. Indregulering af anlæg og slutafprøvning. Aflevering af anlæg til kunde. Modulet kvalificerer til opnåelse som godkendelse af VE montør eller VE installatør.

Viden, den uddannede kan beskrive:

- gældende relevant lovgivning, herunder byggelovgivning, autorisationslovgivning, planlovgivning, brandlovgivning og europæiske standarder
- miljø og sikkerhed, herunder brandbeskyttelse, myndighedskrav og regler om attester
- korrekt tilslutning af skorsten, bygningens varmfordelende anlæg, akkumuleringstank, styrings- og reguleringssystem og sikkerhedsudstyr
- relaterede støtteordninger.

Færdigheder, den uddannede kan:

- beregne energibehov til opvarmning og varmt brugsvand
- projektere og dimensionere biomassekedler og -ovne med evt. tilhørende akkumuleringstank
- beregne omkostninger og udarbejde lønsomhedssammenligninger.

Kompetencer, den uddannede kan:

- selvstændigt yde rådgivning til kunden
- dimensionere, installere og vedligeholde biomassekedler og -ovne.

Modul Vf6: BedreBolig-rådgiver I

Uddannelsesinstitutionen har tillige anbefalinger til den studerende for at sikre dennes gennemførelse. Anbefalingerne kan bygge på en test af det faglige grundniveau. Henvendelse til institutionen for nærmere information herom. Ved anmodning om certificering hos Energistyrelsen skal der vedlægges bevis for beståelse af ovennævnte prøve, dokumentation af faglig baggrund og et akkrediteret kvalitetsstyringssystem for virksomheden.

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Skriftlig prøve med praktisk forlæg på 2 + 6 timer. Prøveformen uddybes i punkt A.15 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Intern censur.

Indhold: Teoretisk indsigt- og praktiske øvelser i at udarbejde en BedreBolig-Plan for enfamiliehuse. Læs videre på Energistyrelsens hjemmeside om BedreBolig-rådgiveren.

Grundmodulets første del er en teoretisk opkvalificering fælles for Energikonsulent I (EK I) og BedreBolig-rådgiver I (BB I). Modulets anden del er praktisk og deltageren vælger mellem to retninger: EK I og/eller BB I. De to retninger afsluttes med hver sin prøve, hvor både modulets teori og retnings praktik dokumenteres.

Viden, den uddannede kan udvise overblik over og kan i fornødent omfang detaljeret beskrive:

- regler, vejledninger og værktøjer, som er fælles for Energimærknings- og BedreBolig-rådgiverordningerne, herunder Bygningsreglementet, beregningsværktøjer, regler om konsulentens ansvar, habilitet og uvildighed samt "Energiløsninger til klimaskærm og installationer" fra Videncenter for Energibesparelser i Bygninger
- opbygning, isoleringsevne (under hensyntagen til evt. kuldebroer), tæthed og b-faktorer af/for klimaskærmen, inkl. tagkonstruktion, ydervægge, yderdøre (uden glas), fundament, terrændæk, kælderydervægge og dæk over uopvarmet kælder. Fordi disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte, må registrering om nødvendigt ske efter et kvalificeret skøn. Den uddannede skal derfor have kendskab til sædvanlig konstruktionspraksis for den pågældende bygningstype og byggeår
- orientering, opbygning, isoleringsevne, tæthed, lys- og skyggeforhold af/for vinduer og yderdøre med glas. Den uddannede skal bl.a. kunne skelne mellem ældre termoruder og nyere "energiruder" med og uden "varm kant" hhv. mellem almindeligt glas og energiglas i forsatsvinduer/koblede vinduer
- varmekilders art og virkningsgrad. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige kedeltyper, varmevekslertyper, varmepumpetyper osv.
- Energimærkningsordningens særlige regler for behandling af supplerende varmekilder, fx brændeovne.
- varmfordelingsanlæg, herunder tab, som afsættes uden for klimaskærmen og nødvendige fremløbstemperaturer ved vandbåren rumvarme

- varmtvandsbeholder og fordelingsanlæg til varmt brugsvand
- b-faktorer for de enkelte elementer i installationer til rumopvarmning og varmt brugsvand
- elforbrug til pumper i varmeanlægget. Den uddannede skal kunne skelne mellem en lang række forskellige pumper, som findes i den danske bygningsmasse
- VE-anlæg herunder solvarme, solceller, husstandsvindmølle, varmepumper mv.
- ventilationsanlægs art og typiske varmetab, herunder virkningsgrad af evt. varmegenvinding. elforbrug til mekanisk ventilation/udsugning. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige typer anlæg til lufttransport
- overslagspriser for og besparelspotentiale ved energirenoveringstiltag
- de overordnede krav til en certificeret BedreBolig-rådgivervirksomhed, herunder bekendtgørelser og vejledninger, tjeklister, kvalitetsstyringssystem mv.
- helhedsorienteret rådgivning og renovering, herunder den arkitektonisk vellykkede energirenovering. Uddannelsen skal give eksempler både på arkitektonisk vellykkede og uheldige arbejder i et bredt udsnit af bygningstyper
- nyttige redskaber inden for salg og marketing for en mindre virksomhed, herunder eksempler på god markedsføring, den gode dialog mv.

Færdigheder, den uddannede kan:

- analysere de forhold i en bygning, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne
- anvende de beregningsværktøjer, som er tilknyttet de to ordninger
- anvende historisk tegningsmateriale og evt. anden dokumentation, fx i relation til registrering af klima- skærmens opbygning, isoleringsevne mv., da disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte
- analysere og registrere (herunder opmåle) de forhold i et enfamiliehus, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne, jf. viden fra det fælles grundmodul og ovennævnte, og indrapportere oplysninger i en af Energistyrelsen udpeget software
- vurdere relevans og kvalitet af de automatisk genererede besparelsesforslag af beregningsværktøjet ift. arkitektoniske forhold, praktisk gennemførlighed, indeklimate, brugeradfærd, komfort, overslagspriser for udførelse, besparelspotentiale m.v.
- foreslå og vurdere relevans og kvalitet af supplerende besparelsesforslag ud over de automatisk genererede, fx ved at integrere bedre arkitektonisk kvalitet, bygningsejers ønsker om forandringer i bygningen, levetidsbetinget behov for udskiftning af bygningsdele, kombinationer af tiltag, som giver bedre omkostningseffektivitet og/eller ved andre tilpasninger, som er relevante i den pågældende situation
- afdække en boligejers behov, ønsker og muligheder med hensyn til vedligeholdelse og ændringer i boligen, ikke kun energimæssigt men også i forhold til generelle renoveringsønsker.
- give forslag til vedligehold og/eller ændringer, som er attraktive for boligejer (herunder mht. økonomi, praktisk gennemførlighed og indeklimate), energibesparende samt teknisk og arkitektonisk forsvarlige
- udarbejde en BedreBolig-plan, herunder udvælge de mest relevante forslag til energirenovering og evt. andre renoveringsønsker og beskrive forslagene i præcis og letforståelig prosa

- yde helhedsorienteret rådgivning til boligejeren om energirenovering og evt. andre renoveringsønsker, herunder praktisk energieffektivisering, energiforsyning, arkitektoniske forhold og energirigtig adfærd.

Kompetencer, den uddannede kan:

- formidle klart og tydeligt formål og indhold med BedreBolig-ordningen over for bygningsejer, herunder de forskellige BedreBolig-ydelser (rådgivning, BedreBolig-plan mv.)
- tage ansvar for egen rådgivning
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

Modul Vf7: Energikonsulent I

Uddannelsesinstitutionen har tillige anbefalinger til den studerende for at sikre dennes gennemførelse. Anbefalingerne kan bygge på en test af det faglige grundniveau. Henvendelse til institutionen for nærmere information herom. Ved anmodning om certificering hos Energistyrelsen skal der vedlægges bevis for beståelse af ovennævnte prøve, dokumentation af faglig baggrund og et akkrediteret kvalitets-sikringssystem for firmaet.

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Skriftlig 6 timers prøve. Prøveformen uddybes i punkt A.21 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Intern censur.

Indhold: Teoretisk indsigt- og praktiske øvelser i at udarbejde et Energimærke for enfamiliehuse. Læs videre på Energistyrelsens hjemmeside om krav til Energikonsulenter.

Grundmodulets første del er en teoretisk opkvalificering fælles for Energikonsulent I (EK I) og BedreBolig-rådgiver I (BB I). Modulets anden del er praktisk og deltageren vælger mellem to retninger: EK I og/eller BB I. De to retninger afsluttes med hver sin prøve, hvor både modulets teori og retningens praktik dokumenteres.

Viden, den uddannede kan udvise overblik over og kan i fornødent omfang detaljeret beskrive:

- regler, vejledninger og værktøjer, som er fælles for Energikonsulent I- og BedreBolig-rådgiver I ordningerne, herunder Bygningsreglementet, beregningsværktøjer, regler om konsulentens ansvar, habilitet og uvildighed samt "Energiløsninger til klimaskærm og installationer" fra Videncenter for Energibesparelser i Bygninger
- opbygning, isoleringsevne (under hensyntagen til evt. kuldebroer), tæthed og b-faktorer af/for klimaskærmen inkl. tagkonstruktion, ydervægge, yderdøre (uden glas), fundament, terrændæk, kælderydervægge og dæk over uopvarmet kælder. Fordi disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte, må registrering om nødvendigt ske efter et kvalificeret skøn. Den uddannede skal derfor have kendskab til sædvanlig konstruktionspraksis for den pågældende bygningstype og byggeår

- orientering, opbygning, isoleringsevne, tæthed, lys- og skyggeforhold af/for vinduer og yderdøre med glas. Den uddannede skal bl.a. kunne skelne mellem ældre termoruder og nyere "energiruder" med og uden "varm kant" hhv. mellem almindeligt glas og energiglas i forsatsvinduer/koblede vinduer
- varmekilders art og virkningsgrad. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige kedeltyper, varmevekslertyper, varmepumpe typer osv.
- Energimærkningsordningens særlige regler for behandling af supplerende varmekilder, fx brændeovne
- varmfordelingsanlæg, herunder tab, som afsættes uden for klimaskærmen og nødvendige fremløbstemperaturer ved vandbåren rumvarme
- varmtvandsbeholder og fordelingsanlæg til varmt brugsvand
- b-faktorer for de enkelte elementer i installationer til rumopvarmning og varmt brugsvand
- elforbrug til pumper i varmeanlægget. Den uddannede skal kunne skelne mellem en lang række forskellige pumper, som findes i den danske bygningsmasse
- VE-anlæg herunder solvarme, solceller, husstandsvindmølle, varmepumper mv.
- ventilationsanlægs art og typiske varmetab, herunder virkningsgrad af evt. varmegenvinding. elforbrug til mekanisk ventilation/udsugning. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige typer anlæg til lufttransport
- overslagspriser for og besparelspotentiale ved energirenoveringstiltag
- de overordnede krav til et certificeret energimærkningsfirma
- proceduren for teknisk revision
- proceduren for de forskellige typer af energimærker, fx inden for nybyggeri og energimærkning efter faktisk forbrug
- nyeste tiltag inden for ordningen
- nyeste kvalitetstal inden for ordningen
- typiske fejl i energimærkningsrapporterne
- kravene til habilitet og uvildighed i forhold til nybyggeri- og energimærkning.

Færdigheder, den uddannede kan:

- analysere de forhold i en bygning, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne
- anvende de beregningsværktøjer, som er tilknyttet de to ordninger
- anvende historisk tegningsmateriale og evt. anden dokumentation, fx i relation til registrering af klimaskærmens opbygning, isoleringsevne mv., da disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte
- analysere og registrere (herunder opmåle) de forhold i et enfamiliehus, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne, jf. viden fra det fælles grundmodul og ovennævnte, og indrapportere oplysninger i en af Energistyrelsen udpeget software
- vurdere relevans og kvalitet af de automatisk genererede besparelsesforslag i beregningsværktøjet ift. arkitektoniske forhold, praktisk gennemførlighed, indeklima, komfort, brugeradfærd, overslagspriser for udførelse, besparelspotentiale m.v.

- foreslå og vurdere relevans og kvalitet af supplerende besparelsesforslag ud over de automatisk genererede, f.eks. ved at integrere bedre arkitektonisk kvalitet, levetidsbetings behov for udskiftning af bygningsdele, kombinationer af tiltag, som giver bedre omkostningseffektivitet og/eller ved andre tilpasninger, som er relevante i den pågældende situation
- udarbejde energimærkningsrapport, herunder udvælge de mest relevante forslag og beskrive forslagene i præcis og letforståelig prosa.

Kompetencer, den uddannede kan:

- formidle klart og tydeligt formål og indhold med energimærkningsordningen for enfamiliehuse over for bygningsejer, herunder bl.a. rentabiliteten af besparelsesforslagene
- tage ansvar for egen rådgivning
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

Modul Vf8: Fagrække til delautorisation EL

Fag 1, delautorisation EL: Ob1: Boliginstallationer og Teknisk beregning på kredsløb

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af et kort gruppeprojekt ud fra et projektoplæg. Prøveformen uddybes i punkt A.19 i bilag A.

Censur: Ekstern censur.

Indhold - Boliginstallationer (5 ECTS)

Planlægning, projektering og udførelse af elektriske installationer i boliger.

Viden

- Skal have viden om elektriske installationers opbygning, anvendte komponenter og deres funktion
- Skal have viden om gældende love og regler samt anvendelse af disse inden for området.
- Skal have viden om begreber og metoder og anvendelse af disse i relation til området
- Skal kunne forstå praksis og central anvendt teori og metode samt kunne forstå erhvervets anvendelse af teori og metode

Færdigheder

- Skal kunne anvende gældende love og regler til projektering af elektriske installationer i boliger
- Skal kunne vurdere praksisnære problemstillinger samt vælge relevante, tidssvarende og økonomisk fordelagtige løsninger inden for området
- Skal kunne formidle anvendte løsninger og begrunde disse med relevant teori

Kompetencer

- Skal kunne deltage i tværfaglig projektering inden for området
- Skal kunne håndtere projektering og tilrettelæggelse af elektriske installationer under anvendelse af den nyeste teknologi og udvikle relevante løsninger
- Skal i en struktureret sammenhæng kunne tilegne sig ny viden om problemstillinger og situationer med henblik på at udvikle egne kompetencer i relation til bolig installationer

Indhold - Teknisk beregning (5 ECTS)

Relevant matematik og fysik til beregninger af elektriske kredsløb samt opbygning og virkemåde.

Viden

- Skal have viden om anvendelse af metode og teori for beregninger af elektriske installationer
- Skal have forståelse for de vigtigste anvendte teorier for beregningsmetoder inden for det el-tekniske fagområde

Færdigheder

- Skal kunne anvende færdigheder af matematiske beregninger til det el-tekniske område
- Skal kunne vurdere praktiske problemstillinger ud fra el-tekniske beregninger på elektriske kredsløb
- Skal kunne formidle praksisnære problemstillinger i forhold til beregninger på elektriske kredsløb

Kompetencer

- Skal kunne deltage i tværfaglige og udviklingsorienterede situationer med henblik på problemløsning af elektrotekniske opgaver
- Skal kunne håndtere ansvaret for elektrotekniske beregninger
- Skal i en struktureret sammenhæng kunne tilegne sig ny viden og udvikle egne muligheder inden for det el-tekniske område

Fag 2, delautorisation EL: Ob2: Bygningsinstallationer og Teknisk dokumentation

Omfang: 10 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Ob1: Boliginstallationer og Teknisk beregning på kredsløb

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af et kort gruppeprojekt ud fra et projektoplæg. Prøveformen uddybes i punkt A.19 i bilag A.

Censur: Ekstern censur.

Indhold – Bygningsinstallationer (5 ECTS)

Planlægning, projektering og udførelse af elektriske bygningsinstallationer.

Viden

- Skal have viden om elektriske bygningsinstallationers opbygning, anvendte komponenter og deres funktion
- Skal have viden om gældende love og regler samt anvendelse af disse inden for området
- Skal have viden om begreber og metoder og anvendelse af disse i relation til området
- Skal kunne forstå praksis og central anvendt teori og metode samt kunne forstå erhvervets anvendelse af teori og metode

Færdigheder

- Skal kunne anvende gældende love og regler til projektering af elektriske bygningsinstallationer
- Skal kunne vurdere praksisnære problemstillinger samt vælge relevante, tidssvarende og økonomisk fordelagtige løsninger inden for området
- Skal kunne formidle anvendte løsninger og begrunde disse med relevant teori

Kompetencer

- Skal kunne deltage i tværfaglig projektering inden for området
- Skal kunne håndtere projektering og tilrettelæggelse af elektriske bygningsinstallationer under anvendelse af den nyeste teknologi og udvikle relevante løsninger
- Skal i en struktureret sammenhæng kunne tilegne sig ny viden om problemstillinger og situationer med henblik på at udvikle egne kompetencer i relation til bygningsinstallationer

Indhold – Teknisk dokumentation (5 ECTS)

Udarbejdelse af dokumentationsmateriale, herunder teknisk tegning samt anvendelse af programmer til projektering i el-entrepriser.

Viden

- Skal have viden om gældende standarder for udarbejdelse af dokumentation til elinstallationer
- Skal have viden om opbygning af tegninger og andre tekniske kredsløbsskemaer, som anvendes inden for området
- Skal have forståelse for anvendelse af programmer, der anvendes til projektering og dokumentation af elinstallation.

Færdigheder

- Skal kunne anvende software til dokumentation i forbindelse med udførelse af elektriske installationer
- Skal kunne vurdere praksisnære problemstillinger og udvælge relevant software og beskrivelsesværktøj til dokumentation af elektriske installationer
- Skal kunne formidle teknisk dokumentation til relevant samarbejdspartner

Kompetencer

- Skal kunne deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde for udarbejdelse og brug af teknisk dokumentation
- Skal kunne håndtere ansvaret for dokumentstyring i forbindelse med elektriske entrepriser
- Skal kunne tilegne sig ny viden om udviklingstendenser inden for teknisk dokumentation og udvikle kompetencer inden for området

Fag 3, delautorisation EL: Kvalitet, sikkerhed og miljø

Omfang: 5 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Ob1: Boliginstallationer og Teknisk beregning på kredsløb

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.10 i bilag A.

Censur: Intern censur.

Indhold

- kvalitet, kvalitetssikring og kvalitetsstyring
- Arbejdsmiljø, sikkerhed og trivsel
- Miljø samt bæredygtig udvikling,
- Relevante love og regler iht. modulet

Viden

- Skal have viden om gældende lovgivning, branchekrav og praksis vedrørende kvalitet, arbejdsmiljø og miljø.
- Skal have udviklingsbaseret viden om relevante styresystemer til ledelse og sikring af kvalitet, arbejdsmiljø og miljø.
- Skal have viden om arbejdsbetingede sygdomme og brancherelevante arbejdsmiljøproblemer.
- Skal have viden om og forståelse for miljøpolitik, herunder internationale tendenser.
- Skal kunne forstå centrale teorier, metoder og relevante styresystemer til ledelse og sikring af kvalitet, arbejdsmiljø og miljø

Færdigheder

- Skal kunne vurdere kvalitetsbehov, arbejdsmiljømæssige problemstillinger og miljøforhold. Skal kunne kvalitetssikre og udarbejde vedligeholdelsesplan for installationer og formidle den til rette vedkommende.
- Skal kunne udvikle, opbygge, implementere, vedligeholde og anvende relevante styresystemer til sikring af kvalitet, arbejdsmiljø og miljø i overensstemmelse med gældende lovgivning, regler og branchekrav.

Kompetencer

- Skal kunne tilegne sig ny viden om ledelsespraksis inden for kvalitet, arbejdsmiljø, og miljø over for medarbejdere og interessenter i en struktureret sammenhæng.
- Skal kunne deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde med kunder og myndigheder.
- Skal kunne håndtere udviklingsorienterede situationer inden for udvikling, opbygning implementering af systemer inden for kvalitet, sikkerhed og miljø

Fag 4, delautorisation EL: Boliginstallation til delautorisation

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af et kort individuelt projekt. Prøveformen uddybes i punkt A.2 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold:

- planlægning, projektering, udførelse, drift, eftersyn og vedligeholdelse af el-tekniske installationer i boliger i henhold til gældende love, bekendtgørelser og standarder
- projektering og udførelse af intelligente bygningsinstallationer (IBI) til styring og regulering af boligens drift og energieffektivisering samt projektering og udførelse af solcelleanlæg til sluttede boliginstallationer.

Viden, den uddannede har:

- viden om de særlige bestemmelser/standarder for el-tekniske installationer i boliger, lægmandstavler og solcellesystemer tilsluttet selvstændige boliger
- forståelse for intelligente bygningsinstallationer (IBI) til styring af bygningens drift og energieffektivisering
- viden om begreber og metoder og kan forstå anvendelsen af disse i relation til området.

Færdigheder, den uddannede kan:

- vurdere anlægsformer inden for delautorisationens område samt vælge relevante, tidssvarende og økonomisk fordelagtige løsninger inden for delautorisationens område
- vurdere og gennemføre praksisnære problemløsninger inden for delautorisationens område under hensyntagen til energiforhold.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere el-tekniske installationer i boliger – herunder IBI og solcelleanlæg – under anvendelse af den nyeste teknologi
- håndtere udviklingsorienterede situationer i relation til delautorisationsområdet
- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde inden for området for delautorisationer med en professionel tilgang
- håndtere et autorisationsmæssigt betinget ledelsesansvar som fagligt ansvarlig.

Modul Vf9: Fagrække til delautorisation VVS

Fag 1, delautorisation VVS: Grundlæggende VVS-tekniske begreber

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Prøveformen uddybes i punkt A.1 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold:

- dokumentation af installationer
- software til tegning og dokumentation af tekniske installationer
- normer for teknisk dokumentation
- teknisk beregning af VVS-anlæg ved hjælp af relevante og tidssvarende matematiske og discipliner og værktøjer
- grundlæggende matematik.

Viden, den uddannede har:

- viden om standarder for teknisk dokumentation
- viden om centrale regler og normer inden for VVS-tekniske anlæg
- centrale matematiske og fysiske metoder og værktøjer til beregning af energiforsyningsanlæg samt bygningsinstallationer.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende tidssvarende og relevante værktøjer til formidling, kommunikation og dokumentation
- måle og vurdere data i relation til tekniske problemstillinger
- anvende matematiske discipliner og værktøjer til konstruktion af VVS-tekniske systemer og anlæg.

Kompetencer: Den uddannede kan:

- håndtere og sikre korrekt teknisk dokumentation.

Fag 2, delautorisation VVS: Sanitet

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af et kort individuelt projekt. Prøveformen uddybes i punkt A.2 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Udluftede og ikke-udluftede spildevandsinstallationer, regnvands- og drænvandsinstallationer, pumpeanlæg, materialer, korrosion, sikring mod brand og støj. Brugsvandsinstallationer, installationsgenstande, varmtvandsbeholdere, cirkulation, isolering, trykforøgning, vandbehandling, materialer, korrosion, støj.

Viden, den uddannede har:

- viden om projektering og dimensionering af samt etablering og varetagelse af drift og vedligehold af sanitetstekniske forsyningsanlæg
- forståelse for anvendelsen af materialer samt korrosion og sikring mod brand og støj.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende metoder i forhold til at projektere og dimensionere sanitetstekniske forsyningsanlæg
- etablere og varetage drift og vedligehold af sanitetstekniske forsyningsanlæg
- vurdere installationsformer og vælge relevante og tidssvarende løsninger samt formidle løsningsforslag til samarbejdspartnere.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere og tilrettelægge udførelsen af arbejder på sanitetstekniske forsyningsanlæg i et fagligt og tværfagligt samarbejde, vurdere, rådgive og træffe beslutninger i overensstemmelse med gældende love, regler og normer vedrørende sanitetstekniske forsyningsanlæg
- tilegne sig ny viden om gældende love, regler og normer vedrørende sanitetstekniske forsyningsanlæg.

Fag 3, delautorisation VVS: Varmeinstallation bolig

Omfang: 5 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund et kort individuelt projekt. Prøveformen uddybes i punkt A.2 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold: Boligers varmetab og energibehov. Varmeanlæg, herunder producerende -, fordelings- og afgivende anlæg, pumper og isolering.

Viden, den uddannede har:

- viden om boligers varmetab og energibehov
- forståelse for projektering og dimensionering samt etablering og varetagelse af drift og vedligeholdelse af mindre varmeanlæg med tilhørende automatik.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende metoder til at beregne og dokumentere boligers varmetab og energibehov
- anvende værktøjer til at projektere og dimensionere mindre varmeanlæg
- etablere og varetage drift og vedligeholdelse af mindre varmeanlæg med tilhørende automatik
- vurdere forskellige varmeinstallationer til boliger og vælge relevante og tidssvarende løsninger samt udarbejde og formidle løsningsforslag til samarbejdspartnere.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere og tilrettelægge udførelsen af arbejder på mindre varmeanlæg med tilhørende automatik i fagligt og tværfagligt samarbejde
- i et fagligt og tværfagligt samarbejde, vurdere, rådgive og træffe beslutninger i overensstemmelse med gældende love, regler og normer vedrørende varmeanlæg med tilhørende automatik.

Fag 4, delautorisation VVS: Kvalitet, sikkerhed og miljø

Omfang: 5 ECTS.

Forudsætninger: Gennemført og bestået Fag 1, delautorisation VVS: Grundlæggende VVS-tekniske begreber.

Prøveform: Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case. Prøveformen uddybes i punkt A.6 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern censur.

Indhold:

- kvalitet, kvalitetssikring og kvalitetsstyring
- miljø og miljøledelse
- arbejdsmiljø, sikkerhed og trivsel
- relevante love og regler vedrørende miljø og arbejdsmiljø.

Viden, den uddannede har:

- viden om arbejdsbetingede sygdomme og brancherelevante arbejdsmiljøproblemer samt miljøforhold og miljøpolitik
- viden om gældende lovgivning og branchekrav vedrørende kvalitet, sikkerhed og arbejdsmiljø samt miljø
- forståelse for anvendelsen af relevante styresystemer til ledelse og sikring af sikkerhed og arbejdsmiljø.

Færdigheder, den uddannede kan:

- vurdere arbejdsmiljømæssige problemstillinger og miljøforhold samt kvalitetsbehov i overensstemmelse med gældende lovgivning, regler og branchekrav samt udvikle, opbygge, implementere, vedligeholde og anvende relevante styresystemer til sikring af kvalitet, sikkerhed og arbejdsmiljø samt miljø
- kvalitetssikre og udarbejde vedligeholdelsesplan for installation, projekt og entreprise og formidle planer til relevante brugere

Kompetencer, den uddannede kan:

- i en struktureret sammenhæng udvikle en ledelsespraksis inden for arbejdsmiljø, miljø og kvalitet over for medarbejdere og interessenter (fra VVS)
- håndtere et autorisationsmæssigt ansvar over for kunder, myndigheder og øvrige samarbejdspartnere.

Modul Vf10 Ventilationsteknik – måling og indregulering

Omfang: 5 ECTS**Forudsætninger:** Gennemført Modul B: Bygningskonstruktioner og energianlæg**Prøveform:** A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i bilag A: Prøveformer.**Censur:** intern censur.**Viden,** den uddannede har:

- Viden om grundlæggende opbygning af ventilationsanlæg i bolig og erhvervsbygninger
- Viden om lovgivning og regler for ventilation
- Viden om og erfaringer med målinger, der kan påvise om ventilationsanlæg er korrekt indreguleret
- Viden om fejltypen og løsninger, der kan få et eksisterende ventilationsanlæg til at fungere bedre
- Viden om og erfaringer med målinger af indeklimate

Færdigheder, den uddannede kan:

- Måle og beregne luftstrømme i ventilationsanlæg
- Beregne behov for luftskifte efter en bygnings funktion
- Beregne SEL-værdier ud fra måling af luftstrømme og mærkeplader på ventilationsmotorer for et ventilationsanlæg
- Beregne tryktab i ventilationsrør
- Anvise energibesparende tiltag på ventilationsanlæg og skitsere projekter til at gennemføre dette
- Udføre beregninger på besparelser ved gennemførelse af energibesparende tiltag på ventilationsanlæg

Kompetencer, den uddannede kan:

- Registrere ventilationsanlæg i bygninger korrekt til brug for vurdering af energiforbrug og muligheder for besparelser
- Projektere og tilrettelægge udførelsen af arbejder på ventilationsanlæg

Modul Vf11: Ventilationsteknik Dimensionering

Omfang: 10 ECTS

Forudsætninger Gennemført og bestået VF10: Ventilationsteknik – måling og indregulering.

Prøveform: Mulighed for valg mellem A.2 Mundtlig prøve på baggrund af et kort individuelt projekt eller A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio. Prøveformen uddybes i punkt A.2 og A.10 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Ekstern.

Indhold: Modulet omfatter generelt teori og metoder til dimensionering af ventilationsanlæg i boliger og institutioner.

- Opbygning af ventilationsaggregater og tilhørende komponenter: spjæld, filtre, varme- og køleflader samt genvinding
- Termisk- og atmosfærisk indeklime
- Ventilationsprincipper CAV og VAV
- Volumenstrømme og nødvendig tilførsel af udeluft
- Sikkerhedsforanstaltninger i ventilationsanlæg: brand, frost og røg
- Lyd i ventilationssystemer
- Drift og vedligeholdelsesprocedurer, herunder måleteori og indregulering
- Styrings- og reguleringsteori

Viden

Den studerende skal have viden om:

- grundlæggende opbygning af ventilationsanlæg i bolig og erhvervsbygninger
- lovgivning og regler for ventilation
- dimensionering af ventilationsanlæg og dets komponenter
- fejltyper og løsninger der kan få et eksisterende ventilationsanlæg til at fungere bedre

Færdigheder

Den studerende kan:

- beregne luftstrømme og tryktab i ventilationsanlæg efter en bygnings funktion
- beregne behov for luftskifte efter en bygnings funktion
- anwise energibesparende tiltag på ventilationsanlæg og udføre beregninger heraf
- dimensionere ventilationsanlæggets komponenter
- Projekttere og dokumentere et ventilationsanlæg efter gældende regler, herunder brand, og under hensyntagen til funktions-, indeklime- og driftsmæssige krav samt krav til økonomiske, energibesparende og miljømæssige hensyn

Kompetencer

Den studerende kan:

- Projekttere og tilrettelægge ventilationsanlæg med tilhørende automatik, indregulering og energiforbrug
- Kan vurdere, rådgive og træffe beslutninger i overensstemmelse med gældende love, regler og normer vedrørende indeklimateknik/ventilationsanlæg

Modul Vf12: Drone til inspektion

Omfang: 5 ECTS

Prøveform: A.3 Mundtlig prøve på baggrund af et kort gruppeprojekt. Karakteren gives individuelt efter 7-trinsskalaen.

Censur: intern censur

Indhold

Modulet kvalificerer den studerende til at anvende droner i professionelt øjemed i, og uden for bymæssigt område.

Anvendelse af droner med tilhørende udstyr, såsom optisk kamera, termografi-kamera samt måleudstyr til kortlægning, inspektion og fejlfinding af bygninger og installationer.

Læringsmål for droner i professionelt øjemed:

Viden

Den uddannede har viden om:

- anvendelsesmuligheder i relation til relevante erhverv
- rammer, regler, love og bekendtgørelser på området
- lovgivning og etik vedr. privatlivets fred
- luftrummet, andre aktører, VFR-kort og grundlæggende meteorologi
- den menneskelige faktor og principper for godt luftmandskab
- sikkerhed og kommunikation omkring dronflyvning
- dronens komponenter samt software
- operationsprocedurer før, under og efter flyvning

Færdigheder

Den uddannede kan:

- planlægge, udføre og dokumentere flyvning i henhold til gældende regler
- vurdere stand og sikkerhed for dronen og dens udstyr
- kommunikere med relevante myndigheder, herunder Trafikstyrelsen og Politiet
- vurdere faktorer, der har indflydelse på operationen, herunder personer, vejrforhold, nødprocedurer mv.

Kompetencer

Den uddannede kan:

- håndtere udviklingsorienterede situationer i relation til droners anvendelse
- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde om professionel anvendelse af droner
- tilegne sig ny viden, færdigheder og kompetencer i relation til droners anvendelse

- håndtere udviklingsorienterede situationer i relation til droners anvendelse
- deltage i fagligt og tværfagligt samarbejde om professionel anvendelse af droner
- tilegne sig ny viden, færdigheder og kompetencer i relation til droners anvendelse

Modul Vf13 Bygningsautomatik systemkendskab

Omfang: 10 ECTS

Prøveform: A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt

Censur: intern censur

Forudsætninger for at deltage

Målgruppen har viden om valg, placering og installering af styring, styringskomponenter og øvrige tekniske bygningsinstallationer.

Modulets formål

Modulet giver deltageren en bred og overordnet viden om alle de former for automatik, der anvendes i de mest moderne byggeprojekter. Modulet giver deltageren kompetencer med henblik på at optimere den daglige drift og brug af en given bygning. Deltageren vil desuden opnå viden om forskellig software og tekniske installationer, som kan opsamle og bearbejde data. Deltageren opnår viden om forskellige kommunikationssystemer, som sørger for samspillet mellem de forskellige former for automatik. Endelig opnår deltageren kendskab til de krav og retningslinjer, der er gældende i henhold til bygningsreglementet.

Viden, den uddannede har:

- Overordnet viden om forskellige former for automation, der anvendes i bygninger
- Viden om hard- og software samt BMS-systemer, som kan opsamle og bearbejde data i bygninger
- Viden om forskellige kommunikationsprotokoller, som indgår i et BMS-system
- Viden om krav og retningslinjer, der er gældende i henhold til bygningsreglementet
- Forstå principper i bygningsautomation

Færdigheder, den uddannede kan:

- Optimering og tilpasning af en bygnings daglige drift og brug

Kompetencer, den uddannede kan:

- Indgå i en professionel dialog om løsning af problemer
- Medvirke til projektering / implementering af løsninger

Modul Vf14 Bygningsautomatik koordination

Omfang: 10 ECTS

Prøveform: A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt

Censur: intern censur

Forudsætninger for at deltage

Målgruppen har viden om valg, placering og installering af styring, styringskomponenter og øvrige tekniske bygningsinstallationer. Deltagerne forventes at have viden, færdigheder og kompetencer der svarer til VF13: Bygningsautomatik Systemkendskab.

Modulets formål

At give den studerende overblik over, hvordan bygningsautomationssystemer kan koordinere en bygnings funktioner, registrere samt styre via en fælles platform.

Viden

Den uddannede har viden om:

- Kommunikationsmetoder, -systemer og -protokoller
- Programmeringstyper til styring og billeder
- BMS-system opbygning
- Komponenter i BMS-systemet
- Regler for bygningsautomatik

Færdigheder

Den uddannede kan:

- Gennemgå bygninger og dens installationer for at finde mulige integrations- eller optimeringsmuligheder for BMS-systemer
- Identificere relevant serviceleverandør ved fejl i BMS-systemet
- Visualisere BMS systemers opbygning ved skitsering og funktionsbeskrivelse
- Funktionsteste ved brug af BMS og måleinstrumenter
- Forstå reguleringsteknikker, identificere reguleringsmetoder/-behov i anlæg og bygninger

Kompetencer

Den uddannede kan:

- Forstå og formulere funktionsbeskrivelser af BMS, og funktioner i enkelte systemer
- Indgå i en professionel dialog om løsning af problemer

- Identificere fejl og faggrupper til løsning af disse
- Optimere energi- og komfortfunktioner i BMS-systemet
- Koordinere og identificere konstruktionen af funktioner imellem bygningens tekniske installationer

Modul Vf15 Bygningsautomatik funktionsafprøvning

Omfang: 5 ECTS

Prøveform: A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt

Censur: intern censur

Forudsætninger for at deltage

Målgruppen har viden om valg, placering og installation af styring, styringskomponenter og øvrige tekniske bygningsinstallationer. Deltagerne forventes at have en viden der svarer til VF13: Bygningsautomatik Systemkendskab og VF14: Bygningsautomatik Koordination.

Modulets formål

At give den studerende kompetencer til at kunne udføre funktionsafprøvning på bygningsautomationsystemer i forbindelse med aflevering af et nyt system eller afprøvning af funktionerne i et nyt system.

Viden

Den uddannede har viden om:

- Reguleringsprincipper
- Valg af ventiler
- Regler for funktionsafprøvning
- Dokumentation for eftersyn og afprøvning
- Energiforhold i varme- og ventilationsystemer

Færdigheder

Den uddannede kan:

- Vurdere om reguleringen fungerer hensigtsmæssigt
- Analysere varme- og ventilationsanlæg og kommentere afvigelser (commissioning)
- Forstå opbygningen af test og kriterier for en given funktionsafprøvning
- Beskrive og kategorisere anlægsopbygning af varme- og ventilationsanlæg
- Forstå og beskrive reguleringsteknikker (PID)

Kompetencer

Den uddannede kan:

- Beregne ventiler ud fra vandmængder og tryk
- Indgå i en professionel dialog om løsning af problemer vedrørende regulering

- Udarbejde og præsentere en funktionstest, samt værdien af denne test
- Opsætte diagrammer ud fra rådata og forklare betydningen af disse
- Udføre enkle energiberegninger

Modul Vf16 Indeklima i større bygninger

Omfang: 10 ECTS

Prøveform: A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt

Censur: intern censur

Forudsætninger for at deltage

Målgruppen har viden om valg, placering og installation af styring, styringskomponenter og øvrige tekniske bygningsinstallationer i bygningsautomatiksystemer.

Modulets formål

At give professionelle der arbejder med bygningsautomatiksystemer kompetencer til at kunne måle og vurdere indeklima samt anvise løsninger på problemer med eksisterende ventilationsanlæg i større bygninger.

Viden

Den uddannede har viden om:

- indeklimaparametre der har betydning for brugertilfredshed
- lovgivning og anbefalinger vedrørende fornuftigt indeklima
- ventilationsanlægs funktion og opbygning
- måling af indeklimaparametre og analyse af indeklimaets status
- styring af ventilationsanlæg via CTS

Færdigheder

Den uddannede kan:

- måle og vurdere data for indeklima
- beregne nødvendigt luftskifte i en bygning ved forskellige aktivitetstyper
- vurdere om et eksisterende ventilationsanlæg er korrekt dimensioneret
- analysere problemer med eksisterende anlæg
- anvise løsninger på problemer med eksisterende ventilationsanlæg

Kompetencer

Den uddannede kan:

- præsentere undersøgelser og indeklimaanalyser for beslutningstagere
- indgå i en professionel dialog om løsning af problemer
- medvirke til projektering / implementation af løsninger
- følge op på løsningers effektivitet efter implementation (comissioning)

Modul Vf17 Dynamisk lys

Omfang: 5 ECTS

Prøveform: A.2 Mundtlig prøve på baggrund af kort individuelt projekt

Censur: intern censur

Forudsætninger for at deltage

Målgruppen har viden om valg, placering og installering af styring, styringskomponenter og øvrige tekniske bygningsinstallationer.

Modulets formål

At give professionelle der arbejder med bygningsautomatiksystemer kompetencer til at forstå dynamiske belysningsanlæg og deres integration i bygningsautomatiksystemer.

Viden

Den uddannede har viden om:

- Viden om belysningens grundbegreber samt lysets indflydelse på mennesket
- Viden om gældende lovgivning og branchekrav vedrørende belysning
- Kendskab til komponenter og løsninger i lysstyringer samt anlægskomponenter
- Forståelse for anvendelsen af relevante systemer til regulering og styring af belysningsanlæg

Færdigheder

Den uddannede kan:

- Vurdere løsningsforslag ud fra krav om energieffektivitet og komfort
- I overensstemmelse med gældende lovgivning, regler og branchekrav, fremlægge løsningsforslag
- Foretage økonomisk vurdering af forskellige løsningsforslag med hensyn til investering og levetidsbetragtning

Kompetencer

Den uddannede kan:

- Indsamle data for at behandle disse i skabelsen af løsningsforslag til effektive belysningsløsninger
- Indgå i dialog med kunder og andre interessenter omkring udarbejdelse af løsninger med dynamisk belysning

Modul Vf18 Projektledelse og teknisk entreprisestyring

Omfang: 10 ECTS.**Prøveform:** Mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Prøveformen uddybes i punkt A.1 i bilag A: Prøveformer.**Censur:** Intern censur.**Indhold:**

- planlægning og organisering samt ledelse og styring af opgaver, projekter og entrepriser
- udarbejdelse af et udbuds- og et tilbudsmateriale samt kalkulation
- tilbudsgivning og entrepriseret.

Viden, den uddannede har:

- viden om projekt- og entreprisederens funktion, opgaver og rolle samt ansvar ved udførelsen af projekter og entrepriser
- viden om relevante love og regler samt ansvar, forpligtelser og rettigheder i forbindelse med entrepriser
- forståelse for moderne kalkulationsmetoder og tidssvarende programmer til prisberegning
- forståelse for procedurer og regler i forbindelse med tilbudsgivning og indgåelse af aftaler
- forståelse for projektmodeller og styringsprocesser og projektarbejdsformens metoder og redskaber samt gruppedynamiske arbejdsprocesser.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende værktøjer og metoder til at opbygge en projektorganisation, herunder projektledelsesværktøjer
- anvende relevante værktøjer til planlægning, styring og gennemførelse samt dokumentation af projekter
- udarbejde samt formidle udbuds- og tilbudsmaterialer
- beregne pris og afgive tilbud
- planlægge, organisere og styre daglige arbejdsopgaver og større entrepriser.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere rollen både som rådgiver og som projekt- eller entrepriseder
- i et fagligt og tværfagligt samarbejde lede installationstekniske projekter og entrepriser samt
- daglige opgaver i en installatørvirksomhed.

Modul Vf19 Virksomhedsdrift i installationsbranchen

Omfang: 10 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Prøveformen uddybes i punkt A.1 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Intern censur.

Indhold:

- Etablering og drift af en virksomhed.
- Arbejde med forretningsplan og relevante analysemetoder.
- Virksomhedsøkonomi og -styring.
- Udvikling af virksomheder, herunder risikostyring.
- Relevante emner inden for erhvervsjura.

Viden, den uddannede har:

- Viden om etablering, opbygning og overtagelse af en mindre virksomhed samt udvikling og skabelse af et forretningsgrundlag.
- Viden om indkøb og materialestyring, styring af arbejdsopgaver og personale samt styring af ordrer, levering/aflevering og afsætning.
- Viden om økonomisk og administrativ styring af virksomhed, opgaver og projekter samt entrepriser.
- Forståelse for centrale metoder og praksis inden for virksomhedsdrift.
- Forståelse for regnskaber og budgetter samt økonomisk analyse.
- Forståelse for udfordringer ved udvikling af virksomheder og risikostyring.
- Forståelse for de centrale love og regler, der regulerer forholdet mellem en installations-teknisk virksomhed og dens interesser.

Færdigheder, den uddannede kan:

- Medvirke til etablering, overtagelse og opbygning en mindre virksomhed samt planlægge, styre og organisere den daglige drift.
- Arbejde med et regnskab, opstille budgetter samt vurdere investeringsbehov og økonomi.
- Styre og administrere en virksomheds og en entreprises økonomi.
- Anvende relevante analyseværktøjer vedrørende økonomi, drift og ledelse.
- Skabe et relevant beslutningsgrundlag og omsætte grundlaget til konkrete handlingsplaner for økonomi og drift.
- Udarbejde forretningsplaner.

Kompetencer, den uddannede kan:

- Håndtere etablering, overtagelse og drift af en installationsteknisk virksomhed.

- Udvikle egen praksis i forhold til at varetage ledelsesopgaver i forbindelse med styring af drift og økonomi.

Modul Vf20 Salg og kundeforståelse

Omfang: 10 ECTS.**Prøveform:** Mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Prøveformen uddybes i punkt A.1 i bilag A: Prøveformer.**Censur:** Intern censur.**Indhold:**

- markedsforståelse
- kundeforfærd
- salgsstrategi.

Viden, den uddannede har:

- forståelse for markedet, segmentering, markedsstrategi, salgsteknikker og kundeforfærd
- viden om installationsbranchens praksis og central anvendt teori og metode
- viden om kommunikationskanaler, herunder webbaseret kundekommunikation.

Færdigheder, den uddannede kan:

- anvende værktøjer til at udarbejde en situationsanalyse for en virksomhed/organisation med henblik på at opstille en markedsførings- og salgsstrategi
- formidle sammenhængende/integreret markedsføringsindsats over for udvalgte kundesegmenter
- vurdere et produkt/serviceydelses egenskaber, fordele og udbytte i forbindelse med salgsarbejdet i specifikke kundesegmenter
- anvende de mest optimale salgsteknikker tilpasset konkrete produkter/serviceydelser i specifikke kundesegmenter
- anvende de mest optimale salgsteknikker tilpasset konkrete produkter/serviceydelser i specifikke kundesegmenter
- anvende webbaserede værktøjer i forbindelse med salg af produkter og serviceydelser.

Kompetencer, den uddannede kan:

- håndtere og sikre gennemførelse af nødvendige og tilstrækkelige analyser med henblik på at optimere en markedsførings- og salgsindsats
- i professionel sammenhæng indgå i udviklingen af installationsfagets salgs- og kundeforfærd.

Modul Vf21 Bæredygtighed og grøn omstilling

Omfang: 5 ECTS.

Prøveform: Mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Prøveformen uddybes i punkt A.1 i bilag A: Prøveformer.

Censur: Intern censur.

Indhold: Modulet omhandler grundlæggende forståelse for bæredygtighed og den bæredygtige udvikling som virksomheder kan bidrage med. I form af den grundlæggende forståelse og de udleverede værktøjer vil virksomheder være i stand til struktureret at arbejde med den grønne omstilling i deres dagligdag.

Viden, den uddannede kan beskrive:

- de tre bærende bjælker indenfor bæredygtighed og bæredygtig udvikling.
- den energipolitiske indflydelse på bæredygtig udvikling (Verdensmålene).
- virksomhedernes ansvar (CSR).
- EU-Taksonomi og ESG-rapportering.
- teori og praksis vedrørende energiledelsestandarder.

Færdigheder, den uddannede kan:

- udvikle virksomhedsstrategier ud fra de 17 verdensmål og Sustainable Development Goals (SDG's).
- fortage CO2 kortlægning.
- lave klimaregnskaber, omfattende Scope 1, 2, og 3.
- vurdere virksomheders politiske fremgangsmetode i forbindelse med energiledelse.

Kompetencer, den uddannede kan:

- rådgive om virksomheders sociale ansvar, og deres bæredygtige udvikling.
- indgå i bæredygtige ledelsesopgaver som miljøledelse og energiledelse.
- rådgive om virksomheders CO2 regnskab.
- rådgive om bæredygtige strategier i virksomheder.

Bilag A: Prøveformer

Formelle krav til opgaver med skriftligt udgangspunkt

Nedenstående krav gælder for alle prøveformer med et skriftligt element.

Opgavers forside: Forsiden indeholder følgende oplysninger:

- uddannelsens navn og fagets navn
- titel og evt. undertitel
- den studerendes fulde navn
- vejleders/undervisers navn
- uddannelsesinstitutionens navn
- måned og år
- påtegning, hvis materialet skal håndteres fortroligt
- antal tegn inkl. mellemrum (figurer tæller for ét tegn).

Opgaver skal have en læsevenlig struktur og være skrevet på korrekt dansk, med mindre andet sprog er valgt.

Opgavers omfang i antal normalsider: Omfanget af skriftlige opgaver er opgjort i antal normalsider og ikke i sideantal. En normalside er 2400 anslag inkl. mellemrum. En figur tæller ét anslag. Forside, indholdsfortegnelse og eventuelle bilag indgår ikke i opgørelsen af antal normalsider. Der er ikke noget krav til eller maksimum på antal fysiske sider. Det vil dermed sige, at en opgave på maksimum 8 normalsider er svarende til 8 x 2400 anslag inkl. mellemrum, hvor forside, indholdsfortegnelse og bilag er ud over de 8 normalsider. Antallet af fysiske sider på opgaven vil afhænge af antallet af figurer mv.

Aflevering af skriftlige opgaver: Opgaver afleveres efter uddannelsesinstitutionens retningslinjer.

A.1 Mundtlig prøve på baggrund af synopsis

Prøveformen er kendetegnet ved:

- at den studerende selv formulerer prøvespørgsmålet gennem sin problemformulering eller hypotese
- at den studerende selv vælger metodemæssige overvejelser, herunder både teori- og datagrundlaget for eksaminationen og præsenterer eksaminator og censor for det i en synopsis.

Synopsens indhold: Synopsen skal indeholde følgende elementer:

- indledning, problemstilling, problemformulering samt evt. afgrænsning
- metodevalg og teori, som kan skabe belæg for og begrunde forandring i praksis
- hvilke empiriske data, der skal indsamles, og hvordan
- hvordan data skal analyseres og hvilke kritiske overvejelser bør indgå
- litteraturliste.

Synopsen skal forholde sig kritisk og reflektivt til genstandsfelt samt metode og teori. Synopsen er problematiserende og perspektiverende, således at synopsen lægger op til at diskutere, hvorfor det er relevant/fornuftigt at stille netop de spørgsmål synopsen stiller inden for den givne afgrænsning.

Fremgangsmåden: Fremgangsmåden i forbindelse med en synopsis kan skitseres ud fra følgende spørgsmål:

- det er et problem at... (*udgangspunktet, "undren"*)
- det er især et problem for... (*hvem angår det?*)
- det skal kunne bruges af... til at... (*hvem skal kunne bruge det til hvad i hvilke situationer?*)
- problemet skyldes... (*mulige årsager*)
- vi vil derfor... (*jeres hensigt, forklaring på, fortolke, analysere, anvende, diskutere og så videre*)
- vi vil undersøge problemet på denne måde... (*metode*)
- vi har tænkt os at forstå problemet ud fra... (*teorier*)
- nogle vigtige ord og begreber er... (*begrebsdefinitioner*)
- vi vil kun beskæftige os med... fordi... (*afgrænsning*)
- foreløbig forestiller vi os disse afsnit i denne rækkefølge... (*indhold og disposition*).

Disse spørgsmål kan endvidere danne grundlag for en diskussion og fortolkning til prøven, samt hvilken læring det har givet.

Synopsens omfang: Synopsen må maksimalt have et omfang på 4 normalsider.

Bedømmelse: Synopsen er et oplæg til eksamen og tæller ikke med i bedømmelsen. Den studerende får således en karakter på baggrund af den mundtlige eksamination. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.2 Mundtlig prøve på baggrund af et kort individuelt projekt

Et kort projekt er kendetegnet ved:

- at den studerende selv udarbejder en problemformulering eller hypotese
- at den studerende selv vælger det teoretiske og empiriske grundlag for det korte projekt
- at det skriftlige materiale præsenterer anvendt teori og empiri, der demonstrerer den studerendes evne til teoretisk og empirisk belysning af problemformuleringen.

Projektets indhold: Det korte projekt skal indeholde følgende elementer:

- problemstilling
- problemformulering, evt. i hypoteseform
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse
- konklusion.

Projektets omfang: Det korte projekt har et omfang på maksimum 8 normalsider. Det korte projekt kan suppleres med bilag i form af videoptagelser, interviewoptagelser, links mv.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af den skriftlige og den mundtlige præstation. Der er gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.3 Mundtlig prøve på baggrund af et kort gruppeprojekt

Et kort gruppeprojekt er kendetegnet ved:

- at de studerende selv udarbejder en problemformulering eller hypotese
- at de studerende selv vælger det teoretiske og empiriske grundlag for det korte projekt
- at det skriftlige materiale præsenterer anvendt teori og empiri, der demonstrerer de studerendes evne til teoretisk og empirisk belysning af problemformuleringen.

Projektets indhold: Det korte gruppeprojekt skal indeholde følgende elementer:

- problemstilling
- problemformulering, evt. i hypoteseform
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse
- konklusion.

Gruppens størrelse: Det er muligt at udarbejde det skriftlige korte projekt i grupper på op til maksimalt 4 studerende. Den studerende kan dog også vælge at lave en individuel besvarelse.

Projektets omfang: Det korte gruppeprojekt har et omfang på maksimum 8 normalsider for en enkelt studerende. Projekt opgavens maksimale omfang øges med 4 normalsider pr. studerende i gruppen. Dvs. at:

- for 2 studerende er omfanget maksimalt 12 normalsider
- for 3 studerende er omfanget maksimalt 16 normalsider
- for 4 studerende er omfanget maksimalt 20 normalsider.

Det korte gruppeprojekt kan suppleres med bilag i form af videoptagelser, interviewoptagelser, links mv.

Bedømmelse: Eksaminationen er med individuel bedømmelse. Det skal derfor være muligt at identificere den enkeltes studerendes bidrag til projekt opgaven. Det skal specifikt af det skriftlige projekt fremgå, hvilke dele af projektet, den enkelte studerende har udarbejdet. Der gives ikke en selvstændig karakter eller anden bedømmelse for den skriftlige projekt opgave, som er udarbejdet af flere studerende.

Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af den skriftlige og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve af hvert enkelt gruppemedlem har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg

- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.4 Mundtlig prøve på baggrund af langt individuelt projekt

Et langt projekt er kendetegnet ved:

- at den studerende selv udarbejder en problemformulering eller hypotese
- at den studerende selv vælger det teoretiske og empiriske grundlag for projektet
- at det skriftlige materiale præsenterer og anvender teori og empiri, der demonstrerer den studerendes evne til teoretisk og empirisk belysning af problemformuleringen.

Projektets indhold: Et langt projekt skal indeholde følgende elementer:

- præsentation af problemstilling, der tydeliggør relevansen af problemformuleringen
- problemformulering, evt. i hypoteseform samt evt. relevant afgrænsning
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse indeholdende evt. mulige handlerum
- konklusion og perspektivering.

Projekts omfang: Et langt projekt har et omfang på maksimum 15 normalsider. Det lange projekt kan suppleres med bilag i form af videooptagelser, interviewoptagelser, links med videre.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af den skriftlige og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.5 Mundtlig prøve på baggrund af et langt gruppeprojekt

Et langt gruppeprojekt er kendetegnet ved:

- at de studerende selv udarbejder en problemformulering eller hypotese
- at de studerende selv vælger det teoretiske og empiriske grundlag for det korte projekt
- at det skriftlige materiale præsenterer og anvender teori og empiri, der demonstrerer de studerendes evne til teoretisk og empirisk belysning af problemformuleringen.

Projektets indhold: Det lange gruppeprojekt skal indeholde følgende elementer:

- præsentation af problemstilling, der tydeliggør relevansen af problemformuleringen
- problemformulering, evt. i hypoteseform, samt evt. relevant afgrænsning
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse, evt. indeholdende mulige handlerum
- konklusion og perspektivering.

Gruppens størrelse: Det er muligt at udarbejde det skriftlige lange projekt i grupper på op til maksimalt 4 studerende. Den studerende kan dog også vælge at lave en individuel besvarelse.

Projektets omfang: Det lange gruppeprojekt har et omfang på maksimum 15 normalsider for en enkelt studerende. Projekt opgavens maksimale omfang øges med 8 normalsider pr. studerende i gruppen. Dvs. at:

- for 2 studerende er omfanget maksimalt 23 normalsider
- for 3 studerende er omfanget maksimalt 31 normalsider
- for 4 studerende er omfanget maksimalt 39 normalsider.

Bedømmelse: Eksaminationen er med individuel bedømmelse. Det skal derfor være muligt at identificere den enkeltes studerendes bidrag til projektopgaven. Det skal specifikt af det skriftlige projekt fremgå, hvilke dele af projektet, den enkelte studerende har udarbejdet. Der gives ikke en selvstændig karakter eller anden bedømmelse for den skriftlige projektopgave, som er udarbejdet af flere studerende.

Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af den skriftlige og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve af hvert enkelt gruppemedlem har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.6 Mundtlig prøve kombineret med en erhvervs-case

En erhvervs-case er kendetegnet ved:

- at den studerende forud for den mundtlige prøve afleverer et caseoplæg, hvori der skitseres et virkelighedsnært scenarie eller en problemstilling i form af en konkret, personlig jobrelateret udfordring
- at den studerende med udgangspunkt i sit caseoplæg viser sin evne til gennem anvendelse af relevante teorier og undersøgelser at analysere praksis og pege på begrundede handlemuligheder
- at caseoplægget således præsenterer en problemformulering og en fremgangsmåde, mens selve analysen og den deraf følgende konklusion først udfoldes i forbindelse med den mundtlige prøve.

Caseoplæggets indhold: Det afleverede caseoplæg skal indeholde:

- problemstilling og problemformulering
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. en begrundet redegørelse for, hvilke relevante teorier og modeller og hvilken empiri, den studerende vil gøre brug af i sin efterfølgende analyse.

Caseoplæggets omfang: Det afleverede caseoplæg kan være en skriftlig fremstilling på maksimalt 2 normalsider. Det afleverede caseoplæg kan også antage andre former, eksempelvis et kort videooplæg eller lignende, der skildrer en relevant, virkelighedsnær situation fra egen praksis.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af det afleverede caseoplæg og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.7 Mundtlig prøve kombineret med et praktisk produkt og en disposition

Et praktisk produkt er kendetegnet ved:

- at den studerende gennem det praktiske produkt viser sine evner til at omsætte teori til et praktisk produkt
- at den studerende præsenterer sin løsning, som fx kan være en opførelse, en udstilling, en praktisk øvelse, resultatet af en programmeringsopgave, en videopræsentation eller lignende
- at det sammen med dispositionen danner grundlag for den mundtlige eksamination.

Dispositionens indhold og omfang: En disposition er kendetegnet ved:

- at den har et omfang på maksimum én normalside og desuden er vedhæftet en litteraturliste
- at den i stikordsform angiver det teoretiske grundlag for det praktiske produkt
- at den sammen med det praktiske produkt danner grundlag for den mundtlige eksamination.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af det praktiske produkt, dispositionen og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.8 Mundtlig prøve kombineret med et praktisk produkt og en skriftlig opgave

Et praktisk produkt er kendetegnet ved:

- at den studerende ved fremstilling af det praktiske produkt viser sine evner til at bruge fagets teori og/eller værktøjer til at nå frem til et praktisk produkt eller løsning af en praksisrettet problemstilling
- at den studerende præsenterer sin løsning, som fx kan være resultatet af en programmeringsopgave, en opgørelse, en udstilling, en praktisk øvelse, en videopræsentation eller lignende
- at det sammen med den skriftlige opgave danner grundlag for den mundtlige prøve.

Den skriftlige opgaves indhold og omfang: Den skriftlige opgave er kendetegnet ved:

- at den studerende redegør for sine overvejelser omkring de valgte dele af fagets teori og/eller værktøjer, herunder for hvorledes de er anvendt
- at den studerende redegør for sine refleksioner over processens forløb
- at den har et omfang på maksimum 6 normalsider
- at den sammen med det praktiske produkt danner grundlag for den mundtlige prøve.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af det praktiske produkt, den skriftlige opgave og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.9 Mundtlig prøve med udgangspunkt i skriftlig rapport over gennemført arbejde

Prøveformen er en mundtlig prøve på baggrund af en rapport over et gennemført praktisk arbejde i laboratorie, værksted eller lignende.

Prøveformen er kendetegnet ved:

- at rapporten, der medbringes til den mundtlige prøve, dokumenterer den studerendes praktiske arbejde og resultatet heraf. Dokumentationen kan være i form af data, figurer, tabeller med videre
- at den studerende ved den mundtlige prøve redegør for den proces, der fører til det praktiske produkt
- at den studerende ved den mundtlige prøve viser sin evne til at tolke data og vurdere resultatet af det praktiske arbejde.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den mundtlige præstation. Der gives karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.10 Mundtlig prøve på baggrund af eksamensportfolio

En eksamensportfolio er kendetegnet ved:

- at den er en samling relevante temapapirer, som er udvalgt af den studerende. Temapapirer er "arbejdsrapporter" med mere, som den studerende har produceret gennem sit studieforløb eller sin eksamensforberedelse, og som er repræsentativ i forhold til at vise den studerendes opnåede niveau
- at samlingen består af 2-4 temaer og har et opfang på maksimum 6 normalsider
- at uddannelsesinstitutionen udstikker kriterier for, hvilke temaer den studerende skal anvende som grundlag for sammensætning af sin eksamensportfolio.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er eksamensportfolioen og den mundtlige præstation. Eksamensportfolioen indgår i bedømmelsen med en vægt på 40 % og den mundtlige præstation med en vægt på 60 %. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.11 Mundtlig prøve uden forberedelsestid

Den mundtlige prøve er kendetegnet ved:

- at den studerende ved tilfældig udvælgelse på skift får stillet ét eller flere spørgsmål, der giver den studerende mulighed for at demonstrere opfyldelse af læringsmålene for faget
- at den studerende umiddelbart derefter får lejlighed til at besvare de(t) stillede spørgsmål.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en vurdering af den mundtlige præstation. Der gives en karakter efter 7-trins skalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til den studerendes umiddelbare besvarelse af de(t) stillede spørgsmål
- 2/4 til eksaminationssamtale med supplerende og uddybende spørgsmål
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.12 Mundtlig prøve med materiale og uden forberedelsestid

Prøveformen tager udgangspunkt i godkendelse af et mindre antal konkrete opgaver, der er afleveret under forløbet.

Den mundtlige prøve er kendetegnet ved:

- at den studerende får stillet ét eller flere spørgsmål med udgangspunkt i de konkrete opgaver, der giver den studerende mulighed for at demonstrere opfyldelse af læringsmålene for faget
- at den studerende umiddelbart derefter får lejlighed til at besvare de(t) stillede spørgsmål.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den mundtlige præstation. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Bruges intern censur er prøvetiden 20 minutter, mens prøvetiden ved ekstern censur er 30 minutter. Hvorvidt det er intern eller ekstern censur, fremgår af det enkelte moduls beskrivelse. Uanset prøvetiden har prøven følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.13 Mundtlig prøve med forberedelse

Den mundtlige prøve er kendetegnet ved:

- at den studerende ved tilfældig udvælgelse på skift får stillet en opgave eller spørgsmål, der giver den studerende mulighed for at demonstrere opfyldelse af læringsmålene for faget
- at den studerende i umiddelbar fortsættelse heraf har 30 minutter til at forberede en mundtlig besvarelse af de(t) stillede spørgsmål
- at den studerende derefter får lejlighed til at besvare de(t) stillede spørgsmål mundtligt.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er en vurdering af den mundtlige præstation. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 60 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 3/6 til forberedelsestid til den studerende
- 2/6 til den studerendes besvarelse af de(t) stillede spørgsmål samt besvarelse af supplerende og uddybende spørgsmål
- 1/6 til votering og tilbagemelding til den studerende.

Anvendelse af hjælpemidler: Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske er tilladt, medmindre uddannelsesinstitutionen har fastsat begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.

A.14 Skriftlig prøve

Prøvens indhold og kendetegn: Prøveformen er en skriftlig, individuel prøve med en central stillet opgave. Prøven udarbejdes af eksamenskommissionen for fagmodulet. Den skriftlige prøve er kendetegnet ved, at der stilles opgaver, spørgsmål, problemstillinger og lignende, som den studerende skriftligt skal besvare og/eller forholde sig til.

Prøvens varighed: Den skriftlige prøves varighed er specificeret under modulbeskrivelserne.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den studerendes skriftlige besvarelse. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen.

Opsyn under prøven: Den skriftlige prøve afholdes under opsyn.

Anvendelse af hjælpemidler: Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske er tilladt, medmindre uddannelsesinstitutionen har fastsat begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.

A.15 Skriftlig prøve med praktisk forlæg på 2 + 6 timer

Prøvens indhold: Prøveformen består af 2 dele – en praktisk del, der foregår i en fysisk bygning og en skriftlig del. Den praktiske del tager udgangspunkt i gennemgang af en bygning, hvor eksaminator agerer boligejer. Herefter udarbejder den studerende en rapport på baggrund af bygningsgennemgangen og undervisningen i faget, som viser opfyldelse af modulets læringsmål. En del af den skriftlige del af prøve er en rent teoretisk prøve efter Multiple choice princippet.

Prøvens varighed: Den studerende arbejder med den praktiske problemstilling i 2 timer, hvorefter den studerende arbejder med den teoretiske del i 6 timer. Der indlægges tid til transport mellem bygning og eksamenssted.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den studerendes skriftlige besvarelse. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen. Den teoretiske del af prøven vægter denne 25% af den endelige karakter.

Opsyn under prøven: Såvel den praktiske del som den skriftlige del foregår under opsyn.

Anvendelse af hjælpemidler: Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske er tilladt, medmindre uddannelsesinstitutionen har fastsat begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.

A.16 48 timers skriftlig prøve

Prøvens indhold: Prøveformen er en skriftlig, individuel prøve. Den skriftlige prøve er kendetegnet ved, at der stilles opgaver, spørgsmål, problemstillinger og lignende, som den studerende skriftligt skal besvare og/eller forholde sig til.

Prøvens varighed: Den studerende har et tidsrum på 48 timer til rådighed fra prøven udleveres og indtil besvarelsen skal være afleveret.

Prøvens omfang: Besvarelsen har et omfang på maksimum 8 normalsider.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den studerendes skriftlige besvarelse. Der gives en karakter efter 7-trinsskalaen.

A.17 Mundtlig prøve med udgangspunkt i en skriftlig afrapportering over gennemført praktisk arbejde

Prøveformen er en mundtlig prøve på baggrund af en afrapportering over et gennemført praktisk arbejde i laboratorie, værksted eller lignende.

Prøveformen er kendetegnet ved:

- afrapporteringen, der medbringes til den mundtlige prøve, dokumenterer den studerendes praktiske arbejde og resultatet heraf. Dokumentationen kan være i form af data, figurer, tabeller med videre
- at den studerende ved den mundtlige prøve redegør for den proces, der fører til det praktiske produkt
- at den studerende ved den mundtlige prøve viser sin evne til at tolke data og vurdere resultatet af det praktiske arbejde.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den mundtlige præstation. Der gives karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.18 Afgangsprøve

Prøveformen er en mundtlig prøve på baggrund af et skriftligt afgangsprøveprojekt. Afgangsprøveprojektet er kendetegnet ved:

- at være uddannelsens afsluttende prøve, hvor den studerende gennem det skriftlige projekt og et mundtlig forsvar skal demonstrere opnåelse af at uddannelsens mål for læringsudbytte
- at den studerende således skal dokumentere sin evne til på et metodisk og analytisk grundlag at kunne gennemføre en praksisnær og kompleks problemløsning inden for uddannelsens overordnede formål
- at emnet for afgangsprøveprojektet formuleres inden for centrale dele af uddannelsens faglige område og på en måde, så et bredt spektrum af uddannelsens såvel obligatoriske som valgfrie fag inddrages.

Afgangsprøveprojektets indhold: Det skriftlige afgangsprøveprojekt skal indeholde følgende elementer:

- indledning
- præsentation af en fagligt væsentlig problemstilling
- en problemformulering i relation til problemstillingen
- redegørelse for eventuelle relevante afgrænsninger
- begrundede metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse, hvor teori og praksis ansues i et dynamisk samspil, som kan danne grundlag for ny indsigt
- konklusion og perspektivering, herunder konkrete refleksioner og overvejelser om det lærte og om de fremadrettede handlemuligheder, som analysen har afdækket.

Afgangsprøveprojektets omfang: Det skriftlige afgangsprøveprojekt har for den enkelte studerende et omfang på maksimum 25 normalsider svarende til 25 x 2400 tegn inkl. mellemrum. Det skriftlige afgangsprøveprojekt kan suppleres med bilag i form af videooptagelser, interviewoptagelser, links med videre.

Gruppeaflevering: Det er muligt at udarbejde det skriftlige afgangsprøveprojekt i grupper på op til maksimalt 4 studerende. Projekt opgavens maksimale omfang øges i den forbindelse med 10 normalsider pr. studerende. Dvs. at:

- for 2 studerende er omfanget maksimalt 35 normalsider
- for 3 studerende maksimalt 45 normalsider
- for 4 studerende maksimalt 55 normalsider.

Bedømmelse: Eksaminationen er med individuel bedømmelse, og det skal være muligt at foretage en individuel bedømmelse af den enkelte studerendes præstation. Derfor skal det, ved gruppeprojekter, af det skriftlige projekt fremgå, hvilke specifikke dele af projektet, den enkelte studerende har udarbejdet selvstændigt.

I bedømmelsesgrundlaget indgår det skriftlige afgangprojekt med 2/3 vægt og den mundtlige præstation med 1/3 vægt. I forbindelse med bedømmelsen af det skriftlige projekt lægges der ud over det faglige indhold også vægt på den studerendes formulerings- og staveevne.

Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Forudsætning: Prøveafleggelse på afgangprojektet forudsætter, at alle andre prøver på uddannelsen er bestået.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve er individuel og har form af et mundtligt forsvar med udgangspunkt i det skriftlige projekt. Den studerende skal have lejlighed til at præsentere sine hovedbudskaber, herunder projektets perspektivering og sin egen læring. Den mundtlige eksamen har en varighed på i alt 40 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.19 Mundtlig prøve på baggrund af et kort gruppeprojekt ud fra et projektoplæg

Et kort gruppeprojekt er kendetegnet ved:

- at de studerende selv udarbejder en problemformulering ud fra et projektoplæg
- at de studerende selv vælger det teoretiske og empiriske grundlag for det korte projekt
- at det skriftlige materiale præsenterer anvendt teori og empiri, der demonstrerer de studerendes evne til teoretisk og empirisk belysning af problemformuleringen.

Projektets indhold: Det korte gruppeprojekt skal indeholde følgende elementer:

- problemstilling
- problemformulering, evt. i hypoteseform
- metodeovervejelser og metodevalg, dvs. valg af teoretisk og empirisk tilgangsvinkel
- analyse
- konklusion.

Gruppens størrelse: Det er muligt at udarbejde det skriftlige korte projekt i grupper på op til maksimalt 4 studerende. Den studerende kan dog også vælge at lave en individuel besvarelse.

Projektets omfang: Det korte gruppeprojekt har et omfang på maksimum 8 normalsider for en enkelt studerende. Projekt opgavens maksimale omfang øges med 4 normalsider pr. studerende i gruppen. Dvs. at:

- for 2 studerende er omfanget maksimalt 12 normalsider
- for 3 studerende er omfanget maksimalt 16 normalsider
- for 4 studerende er omfanget maksimalt 20 normalsider.

Det korte gruppeprojekt kan suppleres med bilag i form af videooptagelser, interviewoptagelser, links mv.

Bedømmelse: Eksaminationen er med individuel bedømmelse.

Der gives ikke en selvstændig karakter eller anden bedømmelse for den skriftlige projektopgave.

Bedømmelsesgrundlaget er en samlet helhedsvurdering af den skriftlige og den mundtlige præstation. Der gives en samlet karakter efter 7-trinsskalaen.

Mundtlig prøve: Den mundtlige prøve af hvert enkelt gruppemedlem har en varighed på i alt 30 minutter, der har følgende omtrentlige fordeling:

- 1/4 til et mundtligt oplæg
- 2/4 til eksaminationssamtale
- 1/4 til votering og tilbagemelding til den studerende.

A.20 Skriftlig 2 timers prøve

Prøvens indhold og kendetegn: Prøveformen er en skriftlig individuel prøve.

Den skriftlige prøve er kendetegnet ved, at der stilles opgaver, spørgsmål, problemstillinger og lignende, som den studerende skriftligt skal besvare og/eller forholde sig til. Prøven kan evt. afholdes digitalt.

Bedømmelse: Bedømmelsesgrundlaget er den studerendes skriftlige besvarelse. Der gives en karakter efter 7-trins skalaen.

Opsyn under prøven: Den skriftlige prøve afholdes under opsyn.

Anvendelse af hjælpemidler: Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske er tilladt, medmindre uddannelsesinstitutionen har fastsat begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.

A.21 Skriftlig 6 timers prøve

Prøvens indhold: Prøveformen er en skriftlig individuel prøve. Der tages udgangspunkt i en praktisk problemstilling. Den studerende udfærdiger opgavebesvarelser med udgangspunkt i praktiske og teoretiske problemstillinger samt undervisningen i faget.

Prøvens varighed: 6 timer

Bedømmelse: Den skriftlige besvarelse bedømmes efter 7-trinsskalaen.

Opsyn under prøven: Prøven afholdes under opsyn.

Anvendelse af hjælpemidler: Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske er tilladt, medmindre uddannelsesinstitutionen har fastsat begrænsninger i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler af kapacitetsmæssige grunde.